

**Lietuvos integracijos į Europos Sąjungą socialinių ir
ekonominių pokyčių tyrimo nacionalinė programa**

**Direktyvos 89/655/EEC, nustatančios minimalius saugos ir
sveikatos reikalavimus naudojamai darbo įrangai,
įgyvendinimo**

p o v e i k i o į v e r t i n i m a s

Parengė Phare SEIL ekspertai
K.Binning ir A.Šešelgytė

Vilnius, 2000

Turinys:

I. TYRIMO APIBENDRINIMAS	3
1.1. Įžanga	3
1.2. Direktyvos 89/655/EEC tikslas.....	3
1.3. Direktyvos 89/655/EEC poveikio įvertinimo tikslai.....	3
1.4. Preliminarios tyrimo išvados	4
1.5. Apibendrinimas	5
II. TEISĖS AKTO ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮVERTINIMAS.....	6
2.1. Įžanga	6
2.2. Direktyvos turinys	6
III. TYRIMO DARBŲ PROGRAMA IR METODAS.....	8
3.1. Visapusiškumas	8
3.2. Pagrindiniai poveikio įvertinimo aspektai	8
3.3. Informacijos šaltiniai	8
3.4. Tyrimo išteklių ir vykdymo laikas.....	8
3.5. Informacinės apklausos	9
3.6. Papildoma informacija.....	10
IV. LIETUVOJE SURINKTI DUOMENYS	12
4.1. Bendra informacija apie respondentus ir įmones.....	12
4.2. Atsakymų analizė	13
V. TIESIOGINIAI DIREKTYVOS 89/655/EEC REIKALAVIMŲ ĮGYVENDINIMO KAŠTAI	18
5.1. Rizikos įvertinimas (nustatymas)	18
5.2. Įrangos modernizavimas ir keitimas	19
VI. PRIEDAI.....	21

I. TYRIMO APIBENDRINIMAS

1.1. Įžanga

Direktyva 89/655/EEC, apibrėžianti minimalius saugos ir sveikatos reikalavimus naudojamai darbo įrangai, (toliau – direktyva) yra viena iš trylikos ES teisės aktų, nustatančių specialius reikalavimus darbuotojų apsaugai (pagal pagrindinius bendrosios direktyvos 89/391/EEC principus).

Direktyva 89/655/EEC pasirinkta tyrimui, kadangi ji iš esmės iliustruoja visas pagrindines saugos ir sveikatos darbe srities problemas. Be to:

- jos poveikis tenka daugeliui pramonės įmonių ir nėra apribota vienos ūkinės veiklos srities, pvz. kalnakasybos, žemės ūkio ar pan.;
- veikiamos įmonės užsiimančios gamyba, ir paslaugų teikimu;
- direktyvos reikalavimai reglamentuoja tiek valstybinių, tiek privačių įmonių veiklą;
- ES bei Vidurio ir Rytų Europos (VRE) valstybėse šią veiklą ilgą laiką reguliavo valstybinės institucijos. Tačiau nepaisant to, kad žymių prieštaravimų tarp bendrųjų kontrolės tikslų nebuvo ir nėra, yra išlikę dideli instituciniai, teisiniai ir praktiniai skirtumai tarp ES valstybių narių ir VRE šalių;
- dėl ilgalaikio šios srities reglamentavimo saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimą kontroliuojančios institucijos (inspekcijos) yra pajėgios surinkti pakankamai tyrimui reikalingos informacijos (priešingai nei kitose *acquis* srityse, tokiose kaip pavyzdžiui techninių standartų elektrotechniniams gaminiams nustatymas ar pan.);
- ne visuomet lengva įvertinti vienos pasirinktos direktyvos įgyvendinimo poveikį įmonėms. Juolab, kaip buvo minėta, ši sritis reglamentuojama net keliolikos ES teisės aktų. Todėl vertinimo duomenys gali būti ne visiškai tikslūs;
- atliekant tyrimą buvo naudojamosi kitų valstybių patirtimi. Panašūs šios *acquis* srities poveikio įvertinimai buvo atlikti D.Britanijoje. Be to, direktyvos 89/655/EEC poveikis buvo analizuotas ir Lenkijoje.

1.2. Direktyvos 89/655/EEC tikslas

Direktyva 89/655/EEC reikalauja įvertinti darbo įrenginių keliamą riziką darbuotojams bei kitiems asmenims (jų saugai ir sveikatai) ir imtis praktinių veiksmų, siekiant šią riziką sumažinti (veiksmas – atitinkamos informacijos teikimas, instruktavimas, darbuotojų apmokymas ir pan.). Be to, naudojama darbo įranga turi atitikti nustatytus projektavimo (dizaino) reikalavimus, kas dažnu atveju verčia ją modernizuoti ar net keisti nauja įranga.

1.3. Direktyvos 89/655/EEC poveikio įvertinimo tikslai

Pagrindinis tyrimo tikslas yra kaip galima tikslesnis kiekybinis direktyvos 89/655/EEC įgyvendinimo poveikio Lietuvos ūkiui ir pagrindinėms ekonomikos/pramonės šakoms įvertinimas. Kalbant detaliau, tokius į sekančius klausimus:

- koku mastu dabartiniai Lietuvos darbo įstatymai ir praktika yra suderinti su atitinkamais ES reikalavimais?
- su kokiomis problemomis teks susidurti, siekiant užtikrinti atitikimą naujiems saugos ir sveikatos naudojamai darbo įrangai reikalavimams (poveikį patirsiančių įmonių ir Valstybinės darbo inspekcijos atstovų nuomone)?
- kokios tikėtinos prisitaikymo kaštų, teksiančių įmonėms bei valstybės institucijoms, (vykdančioms saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimo priežiūrą), apimtys?
- kokios naudos būtų galima tikėtis įgyvendinus direktyvos 89/655/EEC reikalavimus ir ar ji pasireikš apskritai?

1.4. Preliminarios tyrimo išvados

- Informacija, gauta surinkus užpildytus klausimynus:
 - Valstybinės darbo inspekcijos darbuotojai tyrimo vykdytojams grąžino apie 80% užpildytų klausimynų. Juose pateikta informacija leido papildomai įsigilinti į problemą. Didžioji informacijos dalis buvo kokybiška, tačiau iš esmės nebuvo jokios skaičiavimais ar kiekybiniais įvertinimu paremtos analizės/informacijos;
 - Atsakytus klausimynus pateikė per 40% tai padaryti paprašytų įmonių. Tai iš tiesų neblogas rezultatas (atsižvelgiant į panašių užsienyje vykdytų tyrimų rezultatus). Vyraujančių susirūpinimą dėl papildomų išlaidų poveikio (modernizuoti ar keisti įrangą) stiprino netikrumas, susijęs su kapitalo kaštais ir prieinamumu bei Lietuvos pramonės įmonių konkurencingumu užsienio rinkose.
- Siekiant laiku ir minimaliomis sąnaudomis įgyvendinti direktyvos reikalavimus ir užtikrinti jų laikymąsi būtina skatinti glaudų verslo (gamintojų, paslaugų teikėjų ir pan.), valstybės institucijų ir įvairių konsultavimo bendrovių bendradarbiavimą. Konsultavimo paslaugos sudaro neįžymią dalį visų prisitaikymo/atitikties užtikrinimo išlaidų/kaštų. Reikiamos informacijos pateikimą verslui turi užtikrinti Socialinės apsaugos ir darbo ministerija arba, kas labiau tikėtina, Valstybinė darbo inspekcija. Be to, į šį procesą, tarpininkavimo pagrindu, gali būti įtrauktos minėtos konsultavimo bendrovės. Reikiamos informacijos nebuvimas padidina direktyvos įgyvendinimo kaštus ir taip mažina galimą teigiamą įgyvendinimo poveikį.
- Tyrimo išvados nėra stebinančios. Su didžiausiais sunkumais, įgyvendinant šią direktyvą, turėtų susidurti įmonės, turinčios santykinai daug turto, tačiau naudojančios technologiškai pasenusią įrangą. Tokios įmonės taip pat gali neturėti pakankamai kapitalo, reikalingo atitikties užtikrinimui. Be to, jų pelningumą ateityje gali mažinti padidėjusi konkurencija. Todėl kapitalo kaina tokioms įmonėms dar labiau augs, o prieinamumas – mažės. Kita vertus, daugelis įmonių su panašiomis problemomis susidurtų net ir atsisakius įgyvendinti direktyvos 89/655/EEC reikalavimus. Todėl direktyva turi būti vertinama tik kaip tam tikras papildomas veiksnys, o ne pagrindinis problemų šaltinis. Tačiau šiuo atveju svarbus pats direktyvos perkėlimo faktas (kaip konkretus įsipareigojimas nuo atitinkamos datos, kurio teisiškai neįmanoma nevykdyti). Todėl tam tikra prasme direktyva (jos perkėlimas) yra svarbesnė nei jos tikėtinas ekonominis poveikis.

1.5. Apibendrinimas

1. Kaštai, susiję su direktyvos 89/655/EEC reikalavimų įgyvendinimu, gali būti dideli, tačiau plačiai pasiskirstę (išskyrus kaštus, susijusius su įrangos modernizavimu) ir pakeliami visoms poveikį patirsiančioms įmonėms. Kiekvienos atskiros įmonės prisitaikymo kaštai turėtų sudaryti tik mažą dalį visų darbo kaštų;
2. tikėtina, kad rizikos įvertinimo sistemos diegimas, glaudžiai susijęs su pažangesniu darbo jėgos ir įrangos panaudojimu, padidins ir gamybos produktyvumą. Visgi toks produktyvumo didėjimas turėtų būti santykinai nedidelis, kad visiškai kompensuotų kaštus;
3. prisitaikymas prie direktyvos reikalavimų įmonėms būtų paprastesnis, o svarbiausia – reikalautų mažiau išlaidų, jei jos galėtų gauti paprastą ir lengvai suprantamą informaciją apie diegiamus reikalavimus. Tai turėtų padaryta centralizuotai, todėl, tikėtina, tai turės tam tikrą poveikį valstybės biudžetui. Vadinasi, reikia priimti politinį sprendimą ar tokių konsultavimo paslaugų kaštai bus pilnai (ar bent dalinai) dengiami valstybės lėšomis ar konsultavimo išlaidas turėtų padengti suinteresuotos įmonės. Nepaisant tokio pasirinkimo galimybės tai nekeičia paties konsultavimo kaštų atsiradimo fakto;
4. problemiškesnis yra esamos įrangos modernizavimo (iki pilno atitikimo Direktyvos reikalavimams) išlaidų įvertinimas. Ar toks modernizavimas įmonei reikalingas priklauso nuo:
 - įrangos susidėvėjimo ir jos našumo;
 - rinkos perspektyvų;
 - konkrečios įmonės galimybių mobilizuoti finansinius išteklius įrangos modernizavimui;
5. mažos ir vidutinės įmonės, daugiausiai tenkinančios vidaus rinkos poreikius (dažnai dabar ir globojamos valstybės), susiduria su didesniais sunkumais mobilizuojant finansinius išteklius (būtinus užtikrinti atitiktį teisės normų reikalavimams ar išanalizuoti bei išnaudoti ateities rinkos perspektyvas). Tai nėra išimtinė situacija įgyvendinant šios direktyvos reikalavimus. Tokia bendresnio pobūdžio problema reiškia, kad šalies vyriausybė į tai turėtų pažvelgti plačiau – ieškodama būdų mažoms ir vidutinėms įmonėms paremti.

II. TEISĖS AKTO ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮVERTINIMAS

2.1. Įžanga

Direktyva 89/655/EEC, nustatanti minimalius saugos ir sveikatos reikalavimus naudojamai darbo įrangai, yra vienas iš dviejų ES teisės aktų (kartu su Žemų įtampų direktyva (73/23/EEC)), kurių įgyvendinimo poveikis, Europos komiteto prie LRV ir Phare SEIL iniciatyva, buvo analizuojamas Lietuvos integracijos į ES pasekmių įvertinimo pilotinių tyrimų metu. Tyrimus, padedant Europos komitetui prie LRV, atliko Phare SEIL užsienio ir vietos ekspertai.

Minėtos direktyvos buvo pasirinktos tyrimams, kadangi šių teisės aktų poveikio įvertinimas gali būti gali būti geru pavyzdžiu tolimesniems pasekmių tyrimams, analizuojantiems integracijos poveikį šalies ekonomikai kaip visumai ar tik atskiriems politinės ar ekonominės sistemos veikėjams.

Galima išskirti keletą poveikio įvertinimo tyrimų tikslų:

- teigiamų ir neigiamų ekonominio poveikio aspektų (naudos ir kaštų) identifikavimas;
- informacijos, reikalingos sprendimų priėmimo proceso racionalizavimui, teikimas;
- informacijos, reikalingos Lietuvos derybose dėl narystės ES, rengimas ir apibendrinimas;
- siekiant valstybės tarnautojus geriau supažindinti su pagrindiniais norminių teisės aktų poveikio įvertinimo principais bei priemonėmis, šis tyrimas yra kiek platesnis nei tyrimai, kurie bus atliekami poveikio įvertinimui tapus neatsiejama kasdienės politikos dalimi. Nemaža dalis čia pateiktos informacijos turėtų būti apibendrinta ir pateikta prieduose. Turint mintyje, kad tokie tyrimai visų pirma skirti žmonėms, atsakingiems už sprendimų priėmimą, tyrimai neturėtų būti per daug platūs ar detalūs ir turėtų būti atliekami laiku (tai yra prieš sprendimo priėmimą);
- poveikio įvertinimai neturėtų siekti tikslų, būdingų akademinėms studijoms. Jų metu (atliekant poveikio įvertinimą) turi būti stengiamasi maksimaliai išnaudoti turimą informaciją;
- praktinių rekomendacijų teikimas, pagrindinį dėmesį sutelkiant poveikiui valstybės biudžetui, esamos institucijų sistemos trūkumams ir netolygiai pasiskirsčiusiam poveikiu atskiroms ekonominės veiklos rūšims ir veikėjams.

Atskiro teisės akto reguliuojančio poveikio įvertinimo tyrimo metu gauta informacija gali būti naudinga ir atskiriems politikos formavimo proceso kontekste vykdomiems akademiniam tyrimams. Suinteresuotiems veikėjams informacija turėtų būti teikiama be jokių apribojimų, kartu užtikrinant įmonių pateiktos informacijos konfidencialumą, jei informacijos paskleidimas gali pažeisti privačius komercinius interesus.

2.2. Direktyvos turinys

Direktyva 89/655/EEC, nustatanti minimalius saugos ir sveikatos reikalavimus naudojamai darbo įrangai, yra viena iš keturiolikos 1989-1993 m. priimtų ES teisės aktų, reglamentuojančių darbuotojų sveikatos ir saugos standartus. Bendrieji sveikatos ir saugos reikalavimų tikslai yra išdėstyti bendrojoje direktyvoje (89/391/EEC). Tuo tarpu likusios direktyvos apibrėžia atskirus sveikatos ir saugos naudojamai darbo įrangai aspektus. Pavyzdžiui, konkrečios direktyvos reikalauja iš darbdavio

imtis priemonių nustatyti ir įvertinti pavojus ir suteikti reikiamą bei išsamią informaciją darbuotojams (apie riziką ir pavojus) bei juos apmokyti (siekiant iki minimumo sumažinti riziką). Tai leidžia kelti prielaidą, kad įmonių vadovai laikui bėgant vis geriau susipažins su esamomis rizikos įvertinimo priemonėmis įvairiose situacijose. Toks personalo mokymosi procesas, be kita ko, palapsniui mažins rizikos įvertinimo procedūros atlikimo kaštus. Tobulėjanti valdymo praktika taip pat užtikrins atskirų saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimo rizikos įvertinimo aspektų tarpusavio derinimą.

Būtina pažymėti ir tai, kad visos keturiolika minėtų direktyvų (plačiau žr. 1 priede) negali būti vertinamos kaip tam tikras ES darbo kodeksas. Subsidiarumo principas numato, kad nacionalinės institucijos yra atsakingos už sveikatos ir saugos reikalavimų įgyvendinimą.

Vienas pagrindinių sveikatos ir saugos reikalavimų įgyvendinimo priežiūros požymių ES valstybėse ir VRE šalyse yra ilgalaikis valstybės finansuojamų kontrolės institucijų funkcionavimas. Šios priežiūros sistemos tikslai yra panašūs į direktyvoje 89/391/EEC apibrėžtus tikslus. Suprantama, yra tam tikrų praktinių skirtumų, kylančių iš skirtingų politinių filosofijų, besiskiriančios teisinės bazės ar skirtingo istoriniame priežiūros institucijų vystymosi.

Būtent šios aplinkybės aiškiai atskiria šį tyrimą nuo tyrimo, analizuojančio Žemų įtampų direktyvos poveikį. Direktyvos 89/655/EEC atveju ilgalaikis valstybinių kontrolės institucijų sistemos funkcionavimas sprendžiant darbuotojų sveikatos ir saugos klausimus reiškia galimybę gauti visapusišką informaciją apie įmonių veiklą, susijusią su sveikatos ir saugos naudojamai darbo įrangai reikalavimų įgyvendinimu. Be to, tokia informacija leidžia patikrinti atskirų įmonių supratimą apie reguliuojamą teisės akto (jų grupės) poveikį.

Sveikatos ir saugos nuostatai daugumoje išsivysčiusių valstybių galioja jau pakankamai seniai (didesnę praėjusio šimtmečio dalį), todėl šių šalių patirtis taip pat gali būti sėkmingai naudojama analizuojant reikalavimų įgyvendinimo kitose valstybėse poveikį.

III. TYRIMO DARBŲ PROGRAMA IR METODAS

3.1. Visapusiškumas

Kaip ir papildanti direktyva, nustatanti darbuotojų sveikatos ir saugos charakteristikas (89/654/EEC), analizuojama direktyva taikoma praktiškai visai ūkinei veiklai, įskaitant ir paslaugų teikimą, nepriklausomai nuo to, ar veiklą vykdo valstybinės ar privačios įmonės. Galimi poveikio intensyvumo skirtumai visų pirma priklauso nuo ūkinės veiklos sferos bei naudojamos darbo įrangos.

3.2. Pagrindiniai poveikio įvertinimo aspektai

Analizuojant direktyvos 89/655/EEC įgyvendinimo poveikį buvo nuspręsta apsiriboti keturių pagrindinių veiksnių poveikio vertinimu (tai veiksniai, į kuriuos įmonių vadybininkai visų pirma turi atsižvelgti siekdami įgyvendinti direktyvos reikalavimus). Tai yra:

- rizikos įvertinimas;
- darbuotojų informavimas ir apmokymas;
- įrangos modernizavimas; ir
- įrangos keitimas.

3.3. Informacijos šaltiniai

Minėta, kad įmonių veikla, susijusi su sveikatos ir saugos reikalavimų naudojamai darbo įrangai užtikrinimu, jau kurį laiką tiriama praktiškai visose ekonomiškai išsivysčiusiose valstybėse. Tokia analizė leidžia ilgainiui optimizuoti priežiūros institucijų tinklą ir nustatyti labiausiai priimtina sistemą funkcionavimo "praktiką". Lietuvoje šią funkciją atlieka Valstybinė darbo inspekcija. Todėl būtina kaip galima efektyviau išnaudoti inspekcijos sukauptą informaciją (juolab ši informacija yra nuolat atnaujinama).

Kitas informacijos šaltinis yra pačios įmonės. Būtina pažymėti, kad valstybės institucijų turima informacija visiškai nereiškia, jog įmonės bus taip pat gerai informuotos. Taip atsitinka dėl:

- nepakankamų valstybės institucijų išteklių;
- kitų veiklos prioritetų;
- komercinių sunkumų įmonėse, plėtimosi padarinių;
- rinkos jėgų (tiek vidaus, tiek tarptautinių) poveikio;
- prasto turimos informacijos pateikimo.

Svarbu ir tai, kad buvo deramasi dėl šios direktyvos reikalavimų įgyvendinimo atidėjimo iki 2005 m. Visgi tai yra pakankamai trumpas laiko tarpas, todėl įmonės vargu ar sugebės visapusiškai įvertinti galimą direktyvos reikalavimų įgyvendinimo poveikį jų verslui. Juolab, ir su darbuotojų įranga susijusios direktyvos (pavyzdžiui, Mechanizmų direktyva) bus įgyvendintos iki 2005 metų ir turės žymų poveikį įmonėms.

3.4. Tyrimo ištekliai ir vykdymo laikas

Tyrimas buvo planuojamas atsižvelgiant į turimus išteklius ir, kiek tai įmanoma, į būtinybę prisiderinti prie Lietuvos integracijos į ES proceso nustatyto darbų plano. Šis tyrimas – vienas pirmųjų bandymų įvertinti reguliuojantį poveikį sveikatos ir saugos reikalavimų naudojamai darbo

įrangai srityje, todėl ir informacijos, kurią reikėjo surinkti ir išanalizuoti, kiekis yra palyginti nedidelis. Vienas pagrindinių tyrimo tikslų – parodyti, kad reikiama informacija gali būti greitai surenkama ir išanalizuojama, o, jei yra pakankamai išteklių, analizė gali būti išplėtotą į detalesnę studiją. Be to, tokio įvertinimo (o ne detalios studijos) pakankamumą sąlygoja nagrinėjamos direktyvos svarba ir tikėtinas poveikis ekonomikai ir verslui.

3.5. Informacinės apklausos

Valstybinės darbo inspekcijos darbuotojų apklausa

Šios apklausos metu stengtasi apibendrinti inspekcijos personalo žinias ir patirtį, susijusią su sveikatos ir saugos naudojamai darbo įrangai reikalavimų įgyvendinimo priežiūra. Klausimynas buvo sudarytas iš 7 klausimų, taip siekiant kuo labiau sumažinti laiko, reikalingo atsakyti į klausimus, sąnaudas. Tyrimo darbo plane klausimyno pildymui buvo skirtos dvi savaitės (žr. priedą Nr.10).

Pramonės įmonių atstovų apklausa

Antroji apklausa buvo skirta pramonės įmonėms ir bendrovėms, teikiančioms įvairias paslaugas (žr. 10 priedą). Po konsultacijų su Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo departamento ir Valstybinės darbo inspekcijos atstovais buvo sudarytas 150-ties tokių įmonių sąrašas. Pagrindinis įmonių atrankos kriterijus buvo tikėtinas žymus direktyvos 89/655/EEC poveikis (žr. 2 priedą). Toks kriterijus pasirinktas, kadangi vienas pagrindinių tyrimo tikslų buvo išmatuoti poveikio atskiroms pramonės šakoms dydį, o ne pateikti statistiškai pagrįstus įgyvendinimo išlaidų visam ūkiui apskaičiavimus.

Apibendrinus klausimynų duomenis buvo susisiekiama su nedidele įmonių, dalyvavusių pirminėje apklausoje ir buvo pasirengusių teikti papildomą informaciją, grupe (žr. 9 priedą). Jeigu būtų buvę pakankamai laiko ir būtų apsispręsta dėl tolimesnių poveikio tyrimo etapų vykdymo, pastaroji grupė būtų plečiama.

Iš ES valstybių narių patirties žinoma, kad potencialius respondentus ganėtinai sunku įtikinti rimtai žvelgti į vykdomas apklausas. Tačiau Lietuvoje ši tendencija pasirodė esanti ne tokia žymi. Pagrindinės to priežastys:

- anketos buvo gana paprastos;
- jau gana seniai funkcionuojanti reikalavimų įgyvendinimo priežiūros sistema leido sukaupti daug reikalingos informacijos, kurią beliko tik apibendrinti. Be to, buvo sulaukta atsakingų valstybės institucijų dėmesio. Būtent dėl to pavyko pasiekti iš tiesų įspūdingą rezultatą – atsakyta maždaug 80% klausimynų (pateiktų darbo inspektoriams), nepaisant to, kad atsakymus reikėjo pateikti per trumpą laiką;
- tyrimas atkreipė dėmesį įmonių, numaćiusių, kad direktyvos reikalavimų įgyvendinimas gali tapti joms rimta problema. Klausimyno pildymui buvo skirtas 1 mėnuo, iš viso atsakymus pateikė 40% tai padaryti paprašytų įmonių. Turima medžiaga leistų vykdyti tolimesnį poveikio tyrimą, pavyzdžiui kiekybiškai vertinant prisitaikymo kaštus.

Pastabos apie panašaus pobūdžio tyrimus, atliktus ES šalyse:

- tokie tyrimai yra susiję su asmeniniais/subjektyviais vertinimais ir sprendimais. Todėl dažnai su turimais duomenimis sunku atlikti sudėtingas statistines procedūras/operacijas. Atsiranda tyrimo rezultatų patikimumo problema;

- tokio pobūdžio apklausose (laisvanoriškose) dažnai pastebimas respondentų šališkumas. Didesnės įmonės dažniau susiduria su panašaus pobūdžio tyrimais – gauna daugiau informacijos, personalas geriau žino apklausos metodus. Šališkumo problema svarbi apklausose, susijusiose su praeities įvykiais, tačiau ji ne mažiau svarbi ir apklausose apie galimą poveikį ateityje. Siekiant to išvengti būtina geriau žinoti ateities prognozavimo metodus ir priemones. Visgi tai joku būdu nesumenkina tokio tipo apklausų vertės. Šis pilotinis tyrimas parodė, kad iš paprastos informacijos (kurios apibendrinimas nereikalauja didelių išteklių) gali būti gautas pakankamai objektyvus esamos situacijos atspindys.

Šios pastabos taip pat padeda paaiškinti problemas, kylančioms mažoms įmonėms (laikantis galiojančių nuostatų ir bandant įvertinti ir suprasti pokyčių poveikį ir mastą). Tokios problemos yra bendros tyrimų daugelyje sričių atveju, o teisinio reguliavimo sveikatos ir saugos srityje jos apima:

- didelį kiekį rašytinių taisyklių, iš kurių ne visos taikomos konkrečiam įmonių tipui;
- nusistovėjusių sveikatos ir saugos užtikrinimo procedūrų ir patirties nebuvimą, pavyzdžiui, atliekant rizikos vertinimą;
- įmonių vadovų ir vadybininkų teikiamą pirmenybę konkurencinio spaudimo atlaikymui, dėl ko dažnai menkinama kita veikla, tiesiogiai nesusijusi su šiuo tikslu.

3.6. Papildoma informacija

Tyrimui reikalinga ir naudinga papildoma informacija (visų pirma įvairios ES normos ir taisyklės) dažniausiai yra viešai prieinama. Tokia informacija gali būti naudinga išryškinant problemas, su kuriomis susidūrė/ia kitos ES valstybės, ir patvirtinant prielaidas, iškeltas interpretuojant duomenis, o taip pat įvertinant kiekybinį poveikį.

Pavyzdžiui, 1997 m., praėjus penkiems metams po nacionalinių nuostatų įdiegimo, D. Britanijoje buvo užsakytas tyrimas, kurio pagrindiniai apibendrinimai buvo tokie:

(a) Žinios apie reikalingų darbo įrangai formalizavimą

Didelės įmonės	81%
Mažos įmonės	48%
Gamybos įmonės	76%
Paslaugų įmonės	64%

Nuostatų poveikis analizuojamoms įmonėms buvo pervertintas, ypač mažų įmonių, užsiimančių gamyba, atveju.

(b) Rizikos vertinimas

Buvo registruojamos organizacijos, vykdančios rizikos, susijusius su įrangos ar mašinų keliamu pavojumi, vertinimą

1993 metais (metai po nuostatų įdiegimo)	25%
1997 metais	71%

Direktyvos apibrėžta prasme darbo įranga yra naudojama beveik visose įmonėse, o naudojant ją būtinas rizikos vertinimas. Buvo pastebėta, kad:

- įmonės nekreipia pakankamai dėmesio rizikos įvertinimui;

- sunkiausiai užmegzti ryšius su mažomis negamybinių šakų, pavyzdžiui žemės ir miškų ūkio, įmonėmis;
- patarimai/konsultacijos, susiję su rizikos įvertinimo atlikimu, turi sudaryti informavimo plano planą;
- paprasti standartiniai rizikos įvertinimo dokumentai yra paprasčiausias ir pigiausias būdas parodyti, kad direktyvos reikalavimai yra įgyvendinami.

(c) Informavimas ir apmokymai

Daugelis tirtų įmonių suvokė, kad jų veikla apima įvairius pramoninės sveikatos ir saugos aspektus. Kai kurios iš įmonių nurodė sunkumus, su kuriais susiduriama rengiant mokymus (specialistų trūkumas, tinkamos mokymo medžiagos ir informacijos nebuvimas, darbuotojų išleidimas į apmokymus nepertraukiant gamybos proceso ir pan.). visgi negalima teigti, kad tai yra tik direktyvos 89/655/EEC poveikis. Veikia tai kaštai, susiję su bendru visos minėtos ES teisės aktų grupės įgyvendinimo poveikiu.

(d) Pagrindinė problema (darbo organizavimo ir kaštų požiūriu) buvo rizikos, naudojant įrangą, pašalinimas ar sumažinimas iki leistino lygmens. D.Britanijoje manyta, kad pasiekti tai galima visų pirma per darbo įrangos modernizavimą, o ne įsigyjant naujus įrenginius.

Analizuojant D.Britanijos patirtį, reikia būti atsargiems, kadangi:

- skiriasi D.Britanijos ir Lietuvos ūkių apimtys;
- skirtingos D.Britanijos ir Lietuvos ūkių struktūros (pavyzdžiui, Lietuvoje 20% visų darbuotojų dirba žemės ūkyje, D.Britanijoje – mažiau nei 5%);
- įtakos ir patirties ES sprendimų priėmimo ir teisės derinimo ir reguliavimo procesuose skirtumai.

Tai leidžia daryti išvadą, kad sveikatos ir saugos darbo įrangai reikalavimų įgyvendinimo problemų svarstymas šalyse kandidatėse gali būti intensyvesni, juo labiau kad čia kol kas atlikta pakankamai nedaug panašaus pobūdžio tyrimų.

IV. LIETUVOJE SURINKTI DUOMENYS

Lietuvos pramonės įmonių pasiskirstymas pagal darbuotojų skaičių (atskirose ekonominės veiklos srityse) pateikiamas 1 priede. Reikia pastebėti, kad įmonių klausimynuose palyginti prastai atstovaujamas yra žemės ūkio sektorius. Be to, nepakankamai atstovaujamos mažos ir vidutinės įmonės, kurių veikla dažniausiai nukreipta vietinės rinkos poreikių patenkinimui. Valstybinė darbo inspekcija paminėjo, kad galima tikėtis nemažo neigiamo poveikio žemės ūkio srityje, ir toks teiginys gali būti paremtas ES valstybių patirtimi.

4.1. Bendra informacija apie respondentus ir įmones

Klausimynai buvo išplatinti 146 įmonėms. Ekspertai gavo 60 užpildytų klausimynų (~41%). Dauguma respondentų atstovavo didelėms įmonėms, turinčioms daugiau nei 500 darbuotojų. Toks neskaitlingas mažų ir vidutinių įmonių atstovavimas kelia tam tikrą susirūpinimą ir gali kažkiek iškreipti tyrimo rezultatus, kadangi būtent šios grupės įmonėms turėtų tekti didžioji prisitaikymo kaštų dalis. Kita vertus tikėtina, kad tik aktyvios įmonės (nemaža jų dalis yra didelės bendrovės) labiausiai pajus direktyvos reikalavimų įgyvendinimo poveikį. Todėl jos yra tinkamas tyrimų objektas.

Lentelė Nr.1

Respondentų pasiskirstymas pagal įmonės dydį

Įmonės darbuotojų skaičius	Klausimynų skaičius
<50	1
50 - 200	9
200 – 500	14
>500	35
Iš viso:	59¹

Daugiausiai atsakytų klausimynų (pagal atskiras pramonės šakas) pateikė maisto produktų ir gėrimų pramonės (9 klausimynai). 6 klausimynai gauti iš baldų pramonės atstovų ir kitų, į atskiras ekonominės veiklos klasifikacijos sritis nepatenkančių produkcijos, gamintojų.

Lentelė Nr.2

Respondentų pasiskirstymas pagal ekonominės veiklos pobūdį (pramonės klasifikaciją žr. 3 priede)

Ekonominė veikla	1	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	5	6	7	9	14
Klausimynų skaičius	2	2	9	2	2	1	4	1	4	1	1	2	1	1	6	4	2	4	4	4	4	1

23 respondentai (pramonės įmonių atstovai) atsakė, kad jie yra tiesiogiai atsakingi saugos ir sveikatos reikalavimų darbo įrangai įgyvendinimą. 36 kartus į šį klausimą atsakyta neigiamai. Buvo ir išplėtotų atsakymų, paaiškinančių, kas atsakingas už šių reikalavimų įgyvendinimą (direktorius paminėtas vieną, o gamybos skyrių vadovai – penkis kartus). Kai kurie atsakovai tvirtino, kad jie yra atsakingi už saugos ir sveikatos darbe reikalavimų kontrolę (4 iš 36, atsakiusių neigiamai) arba atsakingi netiesiogiai (4 iš 36, atsakiusių neigiamai). Dauguma iš respondentų yra įmonių, užsiimančių gamyba, atstovai. Be to, kai kurios gamybinės įmonės greta pagrindinės savo veiklos teikia paslaugas, užsiima mažmenine prekyba, didmenine prekyba arba užsienio prekyba. 8 respondentai yra negamybinės įmonės.

¹ Viename iš klausimynų darbuotojų skaičius nurodytas nebuvo.

Lentelė Nr.3**Respondentų pasiskirstymas pagal vykdomos veiklos tipą**

Vykdomos veiklos tipas	Gamyba	Paslaugos	Didmeninė prekyba	Mažmeninė prekyba	Importas-eksportas
Respondentų skaičius	51	26	25	23	23

Valstybinės darbo inspekcijos atstovams išplatinti 56 klausimynai. Gauti 52 atsakymai (~80%).

Lentelė Nr. 4**Respondentų pasiskirstymas pagal Valstybinės darbo inspekcijos padalinius**

Regioninis padalinys	Gauta klausimynų	Inspektorių skaičius padalinyje	Atsakyta klausimynų (%)
Vilnius	13	17	76%
Kaunas	7	9	78%
Klaipėda	6	7	86%
Šiauliai	5	6	83%
Panevėžys	5	7	71%
Utena	3	3	100%
Alytus	2	3	67%
Marijampolė	4	4	100%
Tauragė	1	1	100%
Telšiai	2	2	100%
Sprogių-degių gamybų ir technologijų skyrius	3	5	60%
Geležinkelio skyrius	1	1	100%
Iš viso:	52	65	80%

4.2. Atsakymų analizė

Atsakymai į įmonėms skirtus klausimynus parodė, kad dauguma respondentų jau žino esamų ir naujų teisės normų, susijusių su darbo įrangos saugos reglamentavimu, turinį. Visi respondentai teigiamai atsakė į klausimą, ar jie žino dabartines saugos ir sveikatos darbe teises nuostatas. Dauguma respondentų (85%) yra susipažinę su Direktyvos 89/655/EEC, įsigaliosiančios nuo 2005 m., reikalavimais. 90% atsakiusių tvirtina, kad įmonėje yra žmogus, atsakingas už informacijos apie teisinį reglamentavimą rinkimą, apibendrinimą ir pan.

Lentelė Nr.5**Respondentų žinios apie dabartines ir naujas teises normas bei apie atsakomybę dėl informavimo dėl reglamentavimo pokyčius**

Klausimai	EQ3		EQ4		EQ5		
	Taip	Ne	Taip	Ne	Taip	Ne	Neatsakė
Atsakymas							
Respondentų skaičius	60	0	50	10	54	5	1
Respondentai (procentais)	100%	0%	85%	17%	90%	9%	1%

EQ3 Ar žinote šiuo metu galiojančias teises normas, reguliuojančias saugų įrengimų naudojimą darbo vietose?

EQ4 Ar esate susipažinę su Direktyvos 89/655/EEC nuostatomis?

EQ5 Ar jūsų kompanijoje yra žmogus, kuris turėtų būti atsakingas už informavimą apie teises normų pasikeitimus?

Atsakymai parodė, kad įmonės jau informuotos apie reguliuojančios aplinkos pokyčius. Tai daro jų vertinimus, susijusius su galimais prisitaikymo kaštais, labiau tikėtinus. Be to, maždaug 67% respondentų jau vertina ir išlaidas, skirtas saugai darbo vietose užtikrinti.

Lentelė Nr.6**Įmonių išlaidų, skirtų esamų teisės normų dėl kai kurių saugos darbe aspektų įgyvendinimui, registravimas**

Klausimai	EQ7(a)		EQ7(b)		
	Taip	Ne	Taip	Ne	Neatsakė
Atsakymas					
Respondentų skaičius	39	21	37	21	2
Respondentai (procentais)	65%	35%	62%	35%	3%

EQ7(a) Ar jūsų kompanija registruoja išlaidas, skirtas vykdyti dabar galiojančias teisės normas, reguliuojančias saugą darbo vietoje apskritai?

EQ7(b) Ar jūsų kompanija registruoja išlaidas, skirtas vykdyti dabar galiojančias teisės normas, reguliuojančias saugų įrengimų darbo vietose naudojimą?

Įgyvendindamos šiuo metu galiojančių teisės normų reikalavimus, įmonės, kaip pagrindinę problemą, įvardina įrangos keitimą. Rizikos įvertinimo reikalavimai ir įrangos modernizavimas yra susiję su vidutinio stiprumo sunkumais. Informavimas ir personalo mokymas laikomas mažiausiai sunkumų keliančia proceso dalimi.

Lentelė Nr.7**Atsakymai į klausimus apie sunkumus, susijusius su dabartinių teisės normų įgyvendinimu**

EQ6/Respondentų skaičius	Dideli	Vidutiniai	Maži	Nėra	Nežinau
Rizikos įvertinimas	2	27	19	8	3
Darbuotojų informavimas ir mokymas	1	10	30	18	0
Įrangos modernizavimas	18	23	12	0	3
Įrangos keitimas	38	12	4	1	1

EQ6 Tokius įrangos saugumo darbovietėse aspektus, sukeliančius daugiausia sunkumų, dažnai mini ES valstybių įmonės. Nurodykite sunkumų (jei jų yra) dydį jūsų kompanijoje, susiduriant su šiais aspektais, įgyvendinant dabar galiojančias teisės normas.

Pagrindinės problemos, su kuriomis susiduriama laikantis dabartinių teisės normų:

- baldų gamybos pramonėje – sunkumai nustatant detalius sveikatos ir saugos reikalavimus naudojamai darbo įrangai;
- medžio apdirbimo ir medienos pramonėje – įrangos keitimo klausimai yra susiję su nauja produkcija arba produkcijos modernizavimu, kuris bus vykdomas dėl technologijos pasikeitimo, įdiegus naują įrangą. Naujos produkcijos diegimas yra priemonė konkurencingumui pasiekti ir kitoms verslo funkcijoms modernizuoti;
- finansiniai sunkumai, susiję su dabartinių teisės normų taikymu, atspindintys lėšų keisti arba modernizuoti darbovietės įrangą trūkumą;
- žinių apie ES praktiką įrengiant ir tvarkant saugią darboviečių įrangą trūkumas. Juolab, nemaža dalis sveikatos ir saugos reikalavimų darbo įrangai Lietuvoje dar likę nuo TSRS laikų.

Darbo inspektorių nuomone, rizikos įvertinimas, personalo informavimas ir apmokymas bei įrangos modernizavimas turės vidutinį neigiamą poveikį įmonėms. Daugumas jų taip pat sutinka, kad darbo įrangos keitimas įmonėms bus viena sunkiausiai įveikiamų kliūčių.

Lentelė Nr.8**Sunkumai (ir jų poveikio intensyvumas), su kuriais įmonės susiduria įgyvendindamos esamų teisės normų reikalavimus (darbo inspektorių nuomonė)²**

IQ3	Dideli	Vidutiniai	Maži	Nėra	Nežinau
1. Rizikos įvertinimas	72	148	81	1	5
2. Personalo informavimas ir	5	179	85	26	2

² Detalesnį atsakymų sąrašą pagal ekonominės veiklos sritis galima rasti priede Nr.4

mokymas					
3. Įrangos modernizavimas	136	141	1	15	3
4. Įrangos keitimas	237	45	18	6	3

IQ3 Šie klausimai ES valstybėse dažnai minimi kaip sukeltantys daugiausia sunkumų. Nurodykite jums žinomus sunkumus pramonėje įgyvendinant dabar galiojančius teisės aktų reikalavimus.

Pokyčiai, atsirandantys nuo 2005 m. (tai yra įgyvendinus direktyvą 89/655/EEC, kuri perkelta į Lietuvos teisę 1999 m. gruodžio mėn. 22 d. Socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu Nr.102), iš esmės nepakeis problematiškiausių saugos ir sveikatos reikalavimų įgyvendinimo aspektų (lyginant su dabar galiojančiais teisės aktais). Dauguma įmonių didžiausia kliūtimi laiko įrangos keitimo sunkumus, atsirandančius dėl finansinių resursų trūkumo.

Lentelė Nr.9

Sunkumai (ir jų poveikio intensyvumas), su kuriais įmonės susidurs siekdamos prisitaikyti prie naujų teisės normų

EQ9/Respondentų skaičius	Dideli	Vidutiniai	Maži	Nėra	Nežinau
Rizikos įvertinimas	2	25	22	5	4
Personalo informavimas ir mokymas	1	16	28	12	1
Įrangos modernizavimas	21	29	1	0	6
Įrangos keitimas	38	12	3	0	3

EQ9 Kaip apibendrinta pratarėje, ES Direktyva dėl darbuotojų įrangos, remiantis Socialinės apsaugos ir darbo ministro 1999 m. gruodžio mėn.22 d. Nutarimu nr.102 perkelta į Lietuvos teisę, lems pakeitimus. (detaliau žr. Direktyvą 89/655/EEC). Prašome atsakyti ar, jūsų manymu, pakeitimai turėtų sukelti didelių sunkumų Jūsų įmonei.

Problemų, susijusių su direktyvos 89/655/EEC reikalavimų įgyvendinimu, tarpe dar paminėta:

- direktyvos nuostatos yra pernelyg bendros. Nemaža dalis standartų yra nustatyti kitose specialiose normose ir taisyklėse, su kurių turiniu įmonės nėra susipažinusios. Todėl negalima tiksliai įvertinti galimo įgyvendinimo poveikio;
- chemijos pramonės – visi direktyvos 89/655/EEC reikalavimai jau įgyvendinti. Todėl šioje pramonės šakoje įmonės nepatirs didelio neigiamo poveikio (kaštų pokyčių ir atitikties užtikrinimo kontekste);
- finansiniais sunkumais, susiję su prisitaikymu prie reguliuojančios aplinkos pokyčių.

Dauguma Valstybinių darbo inspektorių mano, kad rizikos įvertinimas ir personalo apmokymas sukels įmonėms vidutinio dydžio sunkumus, o įrangos modernizavimas ir keitimas yra sunkiausiai išsprendžiamas uždavinys.

Lentelė Nr.10

Valstybinių darbo inspektorių atsakymų apie pramonės įmonių sunkumus, kuriuos respondentai patyrė dėl teisės normų pasikeitimų, santrauka³

IQ4	Dideli	Vidutiniai	Maži	Nėra	Nežinau
1. Rizikos įvertinimas	83	136	81	8	0
2. Personalo informavimas ir mokymas	12	153	85	59	0
3. Įrangos modernizavimas	137	124	31	3	3
4. Įrangos keitimas	239	37	15	6	3

IQ4 Naujieji Direktyvos 89/655/EEC reikalavimai nustato, kad įmonės pačios turės vykdyti visokio galimo darbuotės įrangos naudojimo rizikos vertinimą. Pastaba: numatytas ilgas pereinamasis laikotarpis – iki 2005 metų – ir didžioji dalis įrangos per tą laiką nusidėvės arba pasens. Tokios įrangos pakeitimas nebus tiesioginė naujų teisės normų įgyvendinimo 2005 metais pasekmė.

³ Detalesnis atsakymų sąrašas pagal ekonominės veiklos sritis pateikiamas priede Nr.5

Įmonėms prireiks rasti papildomus finansinių išteklių šaltinius, siekiant išspręsti problemas, kylančias dėl teisinės aplinkos pokyčių. Didžiausi kaštai teks įrangos keitimui. Vidutinio dydžio kaštai teks įrangą modernizuojant, o santykinai mažos išlaidos atsirastų nustatant riziką ir apmokant bei informuojant darbuotojams.

Lentelė Nr.11

Direktyvos reikalavimų įgyvendinimo Lietuvoje kaštai

EQ11/Respondentų skaičius	Dideli	Vidutiniai	Maži	Nėra	Nežinau
Rizikos įvertinimas	1	18	21	4	4
Personalo informavimas ir mokymas	0	18	24	5	2
Įrangos modernizavimas	19	20	5	1	2
Įrangos keitimas	38	6	1	0	3

EQ11 Prašome įvertinti pritaikymo išlaidų pokyčių dydį.

Darbo inspektoriai pastebėjo, kad rizikos nustatymas, personalo mokymas ir įrangos modernizavimas bus susijęs su vidutinio dydžio kaštais, o įrangos keitimas šiuo aspektu bus pati problemiškesnė sritis.

Lentelė Nr.12

Atsakymų į klausimą apie dydį įmonių išlaidų, atsirandančių dėl pakeitimų teisės aktų, reguliuojančių darbuotojų įrangos saugą, santrauka⁴

IQ5	Didelės	Vidutinės	Mažos	Nėra	Nežinau
Rizikos įvertinimas	22	99	53	35	1
Personalo informavimas ir mokymas	5	114	54	24	0
Įrangos modernizavimas	60	79	22	11	2
Įrangos keitimas	112	41	15	8	2

IQ5 Kokio dydžio, Jūsų nuomone, turėtų būti tipinės kompanijos iš jūsų priziūrimos srities derinimo išlaidos?

Įmonės taip pat buvo paprašytos litais įvertinti metines išlaidas, susijusias su saugos ir sveikatos reikalavimų darbo įrangai įgyvendinimu ir apskritai su saugaus darbo įrangos naudojimo problemomis (remiantis turima informacija). Visgi remiantis šiuo įvertinimu sunku nustatyti atitikties užtikrinimo kaštus visam šalies ūkiui, kadangi kaštai skirtingai pasiskirsto priklausomai nuo veiklos pobūdžio ar įmonės dydžio. Gautų įmonių atstovų įvertinimų (pagal atskirus sektorius) apibendrinimas yra pateiktas priede Nr.8.

Darbo įrangos modernizavimo ir keitimo sunkumams aptarti buvo surengti susitikimai su 6 pramonės įmonių atstovais ir taip surinkta papildoma informacija. Apklausti įmonių, turinčių per 650 darbuotojų, atstovai. Jose senesnių nei 10 metų įrengimų skaičius (kiekvieno iš jų pakeitimo kaštai sudaro daugiau kaip 75000 Lt) vidutiniškai buvo 9. Atsakymai taip pat parodė, kad įrangos modernizavimo ir keitimo kaštai, pateikti pirminiame klausimyne, buvo gerokai padidinti (kai kur net iki dešimties kartų). Tokiu atveju kai kurioms įmonėms gali kilti konkurencingumo ar išlikimo problemų, kas pareikalautų iš visuomenės papildomų išlaidų. Todėl visumoje kaštų dydis gali būti toks, koks nurodytas anksčiau.

Reikia pažymėti, kad priede Nr.8 pateikiami kaštai jau yra maksimalūs, kokių būtų galima tikėtis šiuo metu. Norint tiksliai įvertinti poveikį, reikalingi sudėtingesni skaičiavimai, atsižvelgiant į skirtumus tarp atskirų pramonės šakų (to neleido padaryti šio tyrimo apimtis). Bandant visapusiškai įvertinti poveikį, turėtų būti naudojamas kompleksinis modeliavimas, apimantis daugybės įvairių veiksnių

⁴ Detalesnį atsakymų apibendrinimą (pagal ekonominės veiklos sritis) žiūrėti priede Nr.6

poveikio vertinimą. Be to, reikėtų atsižvelgti ir į tai, kad ne visos ūkinės veiklos sritys vienodai susijusios su darbo įranga ir reikalavimais jai.

Darbo inspektoriai nurodė pramonės šakas, kurioms, tikėtina, teks didžiausi prisitaikymo prie direktyvos 89/655/EEC reikalavimų kaštai. Apibendrinti vertinimai pateikiami priede Nr.7. Dauguma inspektorių nurodė tokias ekonominės veiklos sritis kaip žemės ūkis, didmeninė ir mažmeninė prekyba, medienos perdirbimo ir medžio gaminių gamyba, statybos ir pan. Tyrime dalyvavusių įmonių atstovų nuomone ir darbo inspektorių vertinimais, žemės ūkis ir apdirbamoji pramonė yra tos sritys, kurioms naujos darbo įrangos saugumo teisės normos turės didžiausią poveikį. Apdirbamosios pramonės srityje didžiausi kaštai teks toms pramonės šakoms, kuriose intensyviausiai naudojami mechanizmai/įrenginiai. Šios sritys – tai naftos perdirbimas, gumos ir plastmasės apdirbimas, medienos perdirbimas ir medžio gaminių gamyba, metalų apdirbimas, kalnakasyba ir akmens skaldyklos, statybos ir pan.

Darbo inspektorių manymu, užtikrinant darbo įrangos saugumą, žymių skirtumų tarp kaštų, teksiančių didelėms bei mažoms ir vidutinėms įmonėms, būti neturėtų. Tačiau ES valstybių patirtis rodo, kad našta mažoms ir vidutinio dydžio įmonėms turėtų būti daug didesnė nei didelėms įmonėms.

Lentelė Nr.13

Atsakymų į klausimą, ar darbo vietų įrangos saugumo užtikrinimas mažoms ir vidutinėms įmonėms kainuos daugiau negu didelėms įmonėms, apibendrinimas

IQ6	Daugiau	Tiek pat	Mažiau	Nežinau	Neatsakė
Klausimynų skaičius	17	19	9	2	13

IQ6 Ar mažoms ir vidutinio dydžio įmonėms (<50 darbuotojų) gali būti sunkiau ir brangiau vykdyti tokią veiklą, negu didelėms įmonėms?

Apibendrinant empirinių duomenų analizę svarbu dar kartą pažymėti, kad poveikio įvertinimas neturėtų būti užbaigtas šiuo tyrimu, kadangi tolimesni tyrimai reikalingi siekiant užtikrinti sprendimų priėmimo proceso racionalizaciją. Gilesnis tyrimas reikalingas:

- jei teisės akto poveikis atrodo pakankamai didelis, kad būtų nagrinėjamas išsamiau; arba
- jei reikia imtis specifinių veiksmų (pavyzdžiui derybų dėl narystės ES eiga ir kontekstas).

V. TIESIOGINIAI DIREKTYVOS 89/655/EEC REIKALAVIMŲ ĮGYVENDINIMO KAŠTAI

Bandymas susieti keturių sudėtinių Direktyvos dalių įgyvendinimo išlaidas yra ganėtinai sudėtingas uždavinys, kurio rezultatai vargu ar būtų praktiškai panaudojami. Vis dėlto, tam tikras poveikio apibendrinimas pateikiamas šioje studijos dalyje.

5.1. Rizikos įvertinimas (nustatymas)

Nėra žinoma, koku laipsniu šiuo metu rizika nustatinėjama darbo vietose, ir ar tai yra oficialiai registruojama. Čia siūloma daryti tam tikras prielaidas bei skaičiuoti/vertinti poveikį visiems darbo kaštams, tuo pačiu stebint poveikį "vidutinio" darbuotojo darbo užmokesčio kaštams ir bendriems darbo užmokesčio kaštams ūkyje. Toks rizikos nustatymas yra pagrįstas sekančiomis prielaidomis:

- oficialus rizikos nustatymas atliekamas nebuvo. Belieka remtis kitų valstybių patirtimi. Pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje iki 1993 metų 23% D.Britanijos įmonių (vertinamų pagal darbuotojų skaičių) atliko rizikos vertinimą. D.Britanijoje teisės normos, diegiančios direktyvą 89/655/EEC, buvo priimtos 1992 metais. 1997 m. rizikos vertinimas išaugo iki 70%. Analizuojant poveikį;
- kiekvienas darbuotojas naudojasi kokia nors darbo įranga (kaip tai apibrėžta direktyvoje);
- vidutiniškai bent trys darbuotojai naudojasi to paties tipo įranga;
- rizikos vertinimą reikia atlikti kiekvienais metais. Praktiškai rizikos įvertinimas gali galioti kelerius metus. Tai priklauso nuo įrangos tipo ir nuo to, kiek gali būti pakeistas jos naudojimo pobūdis;
- kiekvienas vertinimas užtrunka maždaug 0.5 val. Dar pusvalandis reikalingas priežiūros rezultatams užfiksuoti. Laikas, skirtas rizikos nustatymui, labai priklauso nuo įrengimų pobūdžio ir nuo vertintojo patirties. Pažymėtina, kad sudėtingesniais įrengimais naudojasi daugiau žmonių ir atitinkamai vertinimų skaičius sumažinamas *pro rata*;
- vertintojo, taip pat apmokymus vedančio ar informaciją teikiančio specialisto, darbo užmokestis yra vidutiniškai dukart didesnis už vidutinės darbo užmokesčio išlaidas;
- darbo metus sudaro 1400 valandų (35 val.x 40 savaitių);
- tai sudarytų pasikartojančius metinius 1,2 val. kaštus (matuojant vidutiniais darbo užmokesčio kaštais);
- kadangi rizikos nustatymas reikalauja, kad darbuotojai būtų informuojami apie riziką ir apmokomi jos išvengti, todėl savaime suprantama, kad šias sąnaudas taip pat būtina laikyti rizikos nustatymo proceso dalimi.

Kitos prielaidos:

- informacija turi būti nuolat atnaujinama, o apmokymai vykdomi reguliariai. Todėl kaštai bus pasikartojantys;
- apmokymai, skirti saugos ir sveikatos darbo įrangai reikalavimams, turi būti atliekami atskirai (nors praktiškai tai būna dalis reguliaraus mokymo apie darbų saugą ir sveikatą.);
- darbuotojų apmokymai trunka pusę dienos (3,5 val.) kasmet;
- mokymo medžiagai paruošti ir mokymo priežiūrai mokytojas sugaišta 5 val.;
- mokytojų uždarbiui išlaidos yra dukart didesnės už vidutinio darbuotojo;
- kiekvienos mokymo sesijos metu jie prižiūri 3 personalo narius.

Tokiu būdu informavimo ir mokymo sąnaudos yra įvertinamos 6.8 val. (vidutinio darbo užmokesčio kaštai). Taigi, sudėjus visas sąnaudas jos sudaro tik 8 val. per metus (vidutinio darbo užmokesčio) arba 0.5% metinio vidutinio darbo užmokesčio.

Taip pat galima tam tikra įgyvendinimo nauda. Patirtis rodo, kad apmokymų ir rizikos vertinimo metu dažnai surandami darbo praktikos gerinimo būdai. Jei tai leidžia sumažinti darbo kainą vidutiniškai 0,5% (ar daugiau), nauda visiškai kompensuoja kaštus.

Verta pažymėti, kad reikėtų gerinti dabartinę informacijos apie saugos ir sveikatos reikalavimų naudojamai darbo įrangai sklaidos sistemą. Tokios informacijos, visų pirma reikalingos verslui, sklaida turėtų atlikti 5-6 kvalifikuotų žmonių grupė, įsikūrusi prie Valstybinės darbo inspekcijos. Taip pat svarbu pažymėti ir tai, kad kas šią paslaugą beatliktų, jos išlaidos būtų papildoma ekonominė našta visam ūkiui.

Naudos, atsirasiančios įgyvendinus direktyvos reikalavimus, galima tikėtis ne tik dėl geresnio rizikos įvertinimo bei kokybiškesnio apmokymo, bet ir dėl įmonių konsultavimo įvairiais įrangos keitimo klausimais (laikas, techniniai aspektai ir pan.).

5.2. Įrangos modernizavimas ir keitimas

Valstybinės darbo inspekcijos ir įmonių atsakymai į klausimynus rodo, kad darbo įrangos modernizavimas ir keitimas yra patys svarbiausi klausimai, kurių sprendimas visų pirma susijęs su finansinių išteklių prieinamumu. Direktyvos 89/655/EEC ekonominių kaštų vertinimas gali būti nepatikimas dėl keleto priežasčių:

- jau sudarytas vadinamųjų pirmosios pakopos direktyvų, reglamentuojančių bent dešimt skirtingų tos pačios įmonės veikos aspektų, įgyvendinimo tvarkaraštis (reikalaujančių kuo skubiau įgyvendinti kitas (išskyrus Įrengimų) direktyvas). Svarbiausia jų turėtų būti Mechanizmų direktyva (įgyvendinimo laikas – 2002 metai), potencialiai paveiksianti didžiausią įmonių skaičių. Tačiau atskiroms pramonės šakoms kitos specifinės pramoninės Direktyvos gali būti lygiai taip pat svarbios arba net svarbesnės. Pagrindinė šių direktyvų, kurių nuostatos visų pirma yra susijusios su įrengimų gamyba ir pardavimu, įdiegimo pasekmė VRE šalims bus tai, kad jai išgaliojus gaminti, importuoti, įrengti ar parduoti įrangą, neatitinkančią ES standartų, bus draudžiama;
- tikėtina, kad šios įrengimų direktyvos reikalavimų įgyvendinimas skatins naujas kapitalo investicijas esamiems įrengimams ir sistemoms pakeisti;
- įrengimų, atitinkančių ES reikalavimus, kainos taip pat gali kristi, kadangi ES reikalavimus atitinkančių įrengimų gamintojai turės stiprią paskatą konkuruoti dėl rinkų, kurios reikalavimų neatitinkančiai darbo įrangai bus uždarytos;
- kad padidintų konkurencingumą, įmonės turės išmokti naudotis ES reikalavimus atitinkančia darbo įranga. ES valstybių bendrovės dirbdamos su ja jau turi ilgametę patirtį. Kita vertus, ES valstybių įmonės turės taip pat keisti reikalavimų neatitinkančią įrangą įprastine įmonių atnaujinimo tvarka.

Tai leidžia teigti, kad šios direktyvos dalies reikalavimų įgyvendinimo ekonominiai kaštai neturėtų būti tokie dideli, kaip juos išivaizduoja klausimynų respondentai. Vis dėlto problema neturėtų būti palikta savieigai – jai spręsti turi būti ieškoma būdų. Pagrindinės to priežastys:

- sprendimai (ir jų įgyvendinimas) modernizuojant ar keičiant įrengimus jau yra žinomi įmonėms ir jų personalui;
- daugelį pramonės įrengimų vis dar reikia keisti, nes ekonominės sąlygos 1990-ais buvo nepalankios naujoms investicijoms;
- investicinių sprendimų analizė, pagrįsta "grįžtamųjų įplaukų" (angl. - *rate-of-return*) sąvoka, padarytų kai kuriuos (o galbūt ir daugelį) naujus investicinius pasiūlymus sunkiai tikėtinus;
- direktyvos nuostatos, reikalaujančios modernizuoti įrengimus, yra dar viena priežastis naujoms investicijoms. Net ir neturint aiškaus supratimo, kokią kiekybinę naudą duotų tokios investicijos;
- neigiamą direktyvos poveikį linkstama padidinti. Direktyva tiesiog apibūdinama kaip tam tikras iš šalies primestas reikalavimas, kurio įgyvendinimo/neįgyvendinimo įmonė paveikti negali. Tuo tarpu ne tokios ryškios, ilgalaikės, dėl pasenusių įrengimų ir konkurencingumo praradimo atsiradusios pasekmės, dažnai užmiršamos arba įvertinamos nepakankamai;
- ekonominius įrengimų modernizavimo ar pakeitimo kaštus bet kuriuo atveju nustatyti sunku, ypač darant tai prieš keletą metų iki sprendimų dėl investicijų priėmimo;
- tokio pobūdžio reglamentavimo pasikeitimai retai būna vienintele ar pagrindine naujų investicijų priežastimi. Taip pažymėjo vienas iš klausimyno respondentų pramonininkų;
- net ir tais atvejais, kai naujos teisės normos yra svarbiausia naujų investicijų priežastimi, ekonominiai kaštai yra mažesni nei atrodo. Taip yra dėl to, kad išlaidos, priskiriamos teisinių reikalavimų vykdymui nėra visos įrangos pakeitimo išlaidos, o tik savotiška naujų investicijų kaina. Šios investicijos, savo ruožtu, jau turės būti vertinamos pagal visuotinai priimtinius investicijų vertinimo kriterijus (pavyzdžiui pagal grįžtamasias įplaukas).

Net jei būtų galima parodyti, kad šios arba ir bet kurios kitos direktyvos poveikis savo ekonomine išraiška yra mažos, direktyvos įgyvendinimas visgi galėtų kelti tam tikrą susirūpinimą pramoninkams. Šis susirūpinimas, ypač jaučiamas mažų ir vidutinių įmonių tarpe, kyla dėl finansinių išteklių, reikalingų bet kokioms naujoms investicijoms, prieinamumo. Dėl įvairių makroekonominių priežasčių VRE kandidatėse kapitalo kiekis yra nepakankamas, pinigų srautai silpni, o esminės investicijos iš sutaupyto finansinių resursų nėra galimos. Užsienio lėšų prieinamumą riboja griežti skolinimosi kriterijai.

Verta pažymėti, jog įgyvendinant šią Direktyvą vargu ar kils didelių problemų, lyginant su sunkumais, lydinčiais ES teisės perėmimo procesą tokiose ūkio šakose kaip, pavyzdžiui, maisto produktų gamyba ir žemės ūkis. Šiose svarbiose VRE valstybėms srityse, dabartinis atitikimo ES normoms lygis yra labai žemas (1-5% visų įmonių, remiantis Europos Komisijos duomenimis) ir norint, kad normos visiškai atitiktų ES reikalavimus, neišvengiamai reikės naujų investicijų pastatams ir įrangai.

Pabaigoje verta dar kartą priminti, kad gerai funkcionuojančios verslo konsultavimo ir informacijos sklaidos sistemos sukūrimas yra viena esminių sėkmingo direktyvos įgyvendinimo prielaidų. Sukurta tarnyba (atliekanti šią funkciją) veiks efektyviai tik tuomet, jei teikiama informacija apims visą su darbų saugos ir sveikatos sritį. Kaip minėta anksčiau, tokios tarnybos šerdis turėtų būti nedidelis patyrusių techninių darbuotojų personalas, techninę paramą kuriam teiktų Valstybinė darbo inspekcija. Tačiau kas betiektų tokias paslaugas, tai reikalaus papildomų resursų. Valstybės institucijoms gana sunku efektyviai bendrauti su mažomis ir vidutinėmis įmonėmis, nes tokių bendrovių vadyba visada yra užimta skubiais verslo vystymo reikalais. Praktinis patarimų/konsultavimų apie teisinių reikalavimų vykdymo naudos pademonstravimas yra esminis dalykas aiškinant ir parodant jų svarbą. Tam tikrų biudžetinių lėšų poreikis neturėtų būti per daug sureikšmintas jeigu, kas labiausiai tikėtina, valdžios institucijos turi parūpinti resursų šiai tarnybai.

VI. PRIEDAI

Priedas Nr.1

Lietuvos pramonės struktūra pagal užimtų gyventojų skaičių kiekvienoje ekonominės veiklos rūšyje, %

Užimti gyventojai (viso 1997 m.)	1.570.800
Darbo jėgos struktūra pagal ekonominės veiklos rūšį (viso, %)	100,00%
1.,2. Žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė, žuvininkystė	20,66%
3. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	0,26%
4. Apdirbamoji pramonė	18,48%
4.1, 4.2 Maisto ir gėrimų pramonė, įskaitant tabaką	4,03%
4.3 Tekstilės gaminių pramonė	2,14%
4.4 Drabužių siuvimas, kailių išdirbimas ir dažymas	2,09%
4.5 Odos ir odos produktų pramonė	0,44%
4.6 Medienos ir medienos gaminių gamyba, išskyrus baldus	1,24%
4.7 Medienos plaušo, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba	0,33%
4.8 Leidyba, spausdinimas ir įrašytų laikmenų atgaminimas	0,55%
4.9 Rafinuotų naftos produktų gamyba	0,31%
4.10 Chemikalų ir chemijos pramonės gaminių gamyba	0,66%
4.11 Guminių ir plastikinių gaminių gamyba	0,29%
4.12 Kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba	1,01%
4.13 Pagrindinių metalų gamyba	0,14%
4.14 Metalų gaminių, išskyrus mašinas ir įrangą, gamyba	0,51%
4.15 Mašinų ir įrangos gamyba	1,38%
4.16 Įstaigos įrangos ir kompiuterių gamyba	0,08%
4.17 Elektros mašinų ir aparatūros gamyba	0,51%
4.18 Radijo, televizijos ir ryšių įrangos bei aparatūros gamyba	0,81%
4.19 Medicinos, tikslųjų ir optinių prietaisų gamyba	0,27%
4.20 Variklinių transporto priemonių, priekabų ir puspriekabių gamyba	0,12%
4.21 Kitos transporto įrangos gamyba	0,57%
4.22 Baldų gamyba; kita, niekur kitur nepriskirta, gamyba	0,97%
4.23 Metalų atliekų ir laužo perdirbimas	0,03%
5. Elektros, dujų ir vandens tiekimas	2,83%
6. Statyba	6,95%
7. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių, motociklų remontas, asmeninių ir buitinių daiktų taisymas	14,92%
8. Viešbučiai ir restoranai	1,66%
9. Transportas, sandėliavimas ir nuotoliniai ryšiai	6,27%
10. Finansinis tarpininkavimas	0,92%
11. Nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla	3,07%
12. Viešasis valdymas ir gynimas; privalomasis socialinis draudimas	4,69%
13. Švietimas	8,55%
14. Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	6,39%
15. Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	4,35%

Šaltinis: Lietuvos statistikos metraštis, 1999.

Priedas Nr. 2
Pavyzdžio struktūra

Pramoninio pavyzdžio struktūra buvo apibrėžta pagal tokius faktorius:

1. Darbuotojų skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis (žr. Priedą Nr. 1);
2. Įmonių skaičius pagal ekonominės veiklos rūšis;
3. Nelaimingų atsitikimų skaičius darbo vietoje;
4. Nelaimingų atsitikimų darbo vietoje dažnumo koeficientas (atsitikimų skaičius 10 000 darbuotojų);
5. Valstybinės Darbo Inspekcijos rekomendacijos.

	Įmonių skaičius pavyzdyje	Įmonių skaičius pagal dydį		
		iki 50 darbuotojų	nuo 50 iki 500 darbuotojų	nuo 500 darbuotojų
Žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė, žuvininkystė	11	2	4	5
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	6	1	2	3
Maisto ir gėrimų pramonė	10	2	3	5
Tabako pramonė	1			1
Tekstilės gaminių pramonė	9	1	4	4
Drabužių siuvimas, kailių išdirbimas ir dažymas	2			2
Medienos ir medienos gaminių gamyba, išskyrus baldus	10	2	3	5
Medienos plaušo, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba	3		1	2
Rafinuotų naftos produktų gamyba	2		1	1
Chemikalų ir chemijos pramonės gaminių gamyba	4		1	3
Guminių ir plastikinių gaminių gamyba	2			2
Kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba	4	1	1	2
Metalo gaminių, išskyrus mašinas ir įrangą, gamyba	5	1	1	3
Mašinų ir įrangos gamyba	9	1	2	6
Elektros mašinų ir aparatūros gamyba	5	1	1	3
Radijo, televizijos ir ryšių įrangos bei aparatūros gamyba	4		1	3
Variklinių transporto priemonių, priekabų ir puspriekabių gamyba	3	1	1	1
Kitos transporto įrangos gamyba	6	1	2	3
Baldų gamyba; kita, niekur kitur nepriskirta, gamyba	7	1	2	4
Metalo atliekų ir laužo perdirbimas	1			1
Elektros, dujų ir vandens tiekimas	9	1	5	3
Statyba	12	3	4	5
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklių transporto priemonių, motociklų remontas, asmeninių ir buitinių daiktų taisymas	5	1	1	3
Transportas, sandėliavimas ir nuotoliniai ryšiai	12	2	3	7
Viešasis valdymas ir gynimas; privalomasis socialinis draudimas	3	1	1	1

Švietimas	2		1	1
Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	3	1	1	1
Viso:	150	24	46	80

Priedas Nr. 3
Pramonės klasifikatorius

1. Žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė
2. Žuvininkystė
3. Kasyba ir karjerų eksploatavimas
4. Apdirbamoji pramonė
 - 4.1 Maisto ir gėrimų pramonė
 - 4.2 Tabako pramonė
 - 4.3 Tekstilės gaminių pramonė
 - 4.4 Drabužių siuvimas, kailių išdirbimas ir dažymas
 - 4.5 Odos ir odos produktų pramonė
 - 4.6 Medienos ir medienos gaminių gamyba, išskyrus baldus
 - 4.7 Medienos plaušo, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba
 - 4.8 Leidyba, spausdinimas ir įrašytų laikmenų atgaminimas
 - 4.9 Rafinuotų naftos produktų gamyba
 - 4.10 Chemikalų ir chemijos pramonės gaminių gamyba
 - 4.11 Guminių ir plastikinių gaminių gamyba
 - 4.12 Kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba
 - 4.13 Pagrindinių metalų gamyba
 - 4.14 Metalų gaminių, išskyrus mašinas ir įrangą, gamyba
 - 4.15 Mašinų ir įrangos gamyba
 - 4.16 Įstaigos įrangos ir kompiuterių gamyba
 - 4.17 Elektros mašinų ir aparatūros gamyba
 - 4.18 Radijo, televizijos ir ryšių įrangos bei aparatūros gamyba
 - 4.19 Medicinos, tikslųjų ir optinių prietaisų gamyba
 - 4.20 Variklių transporto priemonių, priekabų ir puspriekabių gamyba
 - 4.21 Kitos transporto įrangos gamyba
 - 4.22 Baldų gamyba; kita, niekur kitur nepriskirta, gamyba
 - 4.23 Metalų atliekų ir laužo perdirbimas
5. Elektros, dujų ir vandens tiekimas
6. Statyba
7. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklių transporto priemonių, motociklų remontas, asmeninių ir buitinių daiktų taisymas
8. Viešbučiai ir restoranai
9. Transportas, sandėliavimas ir nuotoliniai ryšiai
10. Finansinis tarpininkavimas
11. Nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla
12. Viešasis valdymas ir gynimas; privalomasis socialinis draudimas
13. Švietimas
14. Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas
15. Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla

Priedas Nr. 4

3. Nurodykite problemų apimtį tose pramonės šakose ar ekonominėse veiklose, kur turite patirtį esamų (dabar galiojančių) teisės normų atžvilgiu.	Rizikos įvertinimas					Darbuotojų informavimas ir apmokymas					Įrenginių perdarymas, rekonstravimas					Įrenginių pakeitimas naujais				
	d	v	m	n	nž	d	v	m	n	nž	d	v	m	n	nž	d	v	m	n	nž
1. Žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė	1	11	5	0	0	3	17	6	0	0	13	11	0	1	0	23	2	0	0	0
2. Žuvininkystė	1	4	0	0	0	0	3	2	0	0	3	1	0	1	0	5	0	0	0	0
3. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	1	3	0	0	0	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0
4. Apdirbamoji pramonė	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.1 Maisto ir gėrimų pramonė	2	6	5	0	1	0	6	5	1	0	6	5	0	1	1	11	1	0	0	1
4.2 Tabako pramonė	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3 Tekstilės gaminių pramonė	1	3	2	0	0	0	2	2	2	0	2	3	0	1	0	3	1	2	0	0
4.4 Drabužių siuvimas, kailių išdirbimas ir dažymas	2	4	5	0	2	0	6	4	1	0	4	6	0	1	0	8	2	3	0	0
4.5 Odos ir odos produktų pramonė	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0
4.6 Medienos ir medienos gaminių gamyba, išskyrus baldus	7	9	6	0	0	1	13	7	0	0	12	10	0	1	0	20	3	0	0	0
4.7 Medienos plaušo, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba	2	2	0	0	0	0	3	1	0	0	3	1	0	0	0	4	0	0	0	0
4.8 Leidyba, spausdinimas ir įrašytų laikmenų atgaminimas	2	3	2	0	0	0	5	1	1	0	4	3	0	0	0	7	0	0	1	0
4.9 Rafinuotų naftos produktų gamyba	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
4.10 Chemikalų ir chemijos pramonės gaminių gamyba	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0
4.11 Guminių ir plastikinių gaminių gamyba	0	4	1	0	0	0	2	3	0	0	4	2	0	0	0	4	1	1	0	0
4.12 Kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba	2	1	1	0	0	0	2	1	1	0	2	2	0	0	0	4	1	1	0	0
4.13 Pagrindinių metalų gamyba	0	2	0	0	0	0	3	0	0	0	1	1	0	0	0	2	0	1	0	0
4.14 Metalų gaminių, išskyrus mašinas ir įrangą, gamyba	0	5	3	0	0	0	4	3	1	0	4	4	0	0	0	5	3	2	0	0
4.15 Mašinų ir įrangos gamyba	1	2	1	0	0	0	4	0	0	1	3	1	0	0	0	4	0	0	0	0
4.16 Įstaigos įrangos ir kompiuterių gamyba	1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2	0	0	0	1	1	0	0	0
4.17 Elektros mašinų ir aparatūros gamyba	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
4.18 Radijo, televizijos ir ryšių įrangos bei aparatūros gamyba	1	4	0	0	0	0	2	2	1	0	2	2	0	1	0	4	1	0	0	0
4.19 Medicinos, tiksliųjų ir optinių prietaisų gamyba	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
4.20 Variklinių transporto priemonių, priekabų ir puspriekabių gamyba	0	2	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0
4.21 Kitos transporto įrangos gamyba	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.22 Baldų gamyba; kita, niekur kitur nepriskirta, gamyba	2	5	2	0	0	0	6	3	0	0	7	1	0	1	0	8	1	0	0	0
4.23 Metalų atliekų ir laužo perdirbimas	0	6	0	0	0	0	3	2	0	0	2	3	0	0	0	4	1	2	0	0
5. Elektros, dujų ir vandens tiekimas	4	7	4	0	0	0	8	5	2	0	5	8	1	0	0	11	2	1	1	0
6. Statyba	4	11	4	0	1	0	11	7	1	0	6	11	0	2	0	15	5	0	0	0

7. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklių transporto priemonių, motociklų remontas, asmeninių ir buitinių daiktų taisymas	5	7	6	0	1	0	11	6	2	0	8	12	0	0	0	15	4	1	1	0
8. Viešbučiai ir restoranai	2	3	4	0	0	0	7	1	0	0	4	5	0	0	0	8	1	0	0	0
9. Transportas, sandėliavimas ir nuotoliniai ryšiai	1	6	5	0	0	0	5	5	2	0	3	6	0	3	0	8	2	1	1	0
10. Finansinis tarpininkavimas	1	4	4	0	0	0	7	1	1	0	5	3	0	0	1	6	2	0	0	1
11. Nekilnojamas turtas, nuoma ir kita verslo veikla	3	3	2	0	0	0	7	0	1	0	3	5	0	0	0	7	1	0	0	0
12. Viešasis valdymas ir gynimas; privalomasis socialinis draudimas	4	4	4	1	0	0	9	3	1	0	5	7	0	0	1	9	2	1	0	1
13. Švietimas	3	6	6	0	0	0	9	4	1	0	7	5	0	1	0	10	2	0	1	0
14. Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	3	6	3	0	0	0	9	2	1	1	5	6	0	1	0	9	2	0	1	0
15. Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	3	9	5	0	0	0	11	4	2	0	7	10	0	0	0	13	3	1	0	0
Viso:	7	148	81	1	5	5	179	85	26	2	13	14	1	15	3	237	45	18	6	3
	2										6	1								
d-didelis, v-vidutinis, m-mažas, n-nėra, nž-nėra žinoma																				

Priedas Nr. 5

4. Kurios iš žemiau išvardintų veiklų, Jūsų manymu, kels problemų įgyvendinant Direktyvos reikalavimus?	Rizikos įvertinimas					Darbuotojų informavimas ir apmokymas					Įrenginių perdarymas, rekonstravimas					Įrenginių pakeitimas naujais				
	d	v	m	n	nž	d	v	m	n	nž	d	v	m	n	nž	d	v	m	n	nž
1. Žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė	10	11	4	0	0	1	13	6	3	0	13	10	2	0	0	24	1	0	0	0
2 Žuvininkystė	1	4	0	0	0	0	2	3	0	0	2	3	0	0	0	5	0	0	0	0
3. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	0	1	1	0	0	0	2	0	1	0	3	0	0	0	0	2	0	0	0	0
4. Apdirbamoji pramonė	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.1 Maisto ir gėrimų pramonė	2	6	5	0	0	0	4	6	3	0	5	6	1	0	0	11	1	0	1	0
4.2 Tabako pramonė	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.3 Tekstilės gaminių pramonė	2	2	2	0	0	1	2	1	2	0	3	3	0	0	0	3	2	1	0	0
4.4 Drabužių siuvimas, kailių išdirbimas ir dažymas	3	3	7	0	0	1	5	3	4	0	6	5	1	0	0	9	2	2	0	0
4.5 Odos ir odos produktų pramonė	1	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	2	0	0	0	0	1	1	0	0
4.6 Medienos ir medienos gaminių gamyba, išskyrus baldus	4	13	4	0	0	0	9	7	3	0	11	9	2	0	0	19	3	0	0	0
4.7 Medienos plaušo, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba	1	3	0	0	0	0	2	2	0	0	2	0	1	0	0	4	0	0	0	0
4.8 Leidyba, spausdinimas ir įrašytų laikmenų atgaminimas	2	3	2	1	0	0	3	2	2	0	5	1	1	0	0	6	1	0	0	0
4.9 Rafinuotų naftos produktų gamyba	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
4.10 Chemikalų ir chemijos pramonės gaminių gamyba	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0
4.11 Guminių ir plastikinių gaminių gamyba	2	3	1	0	0	1	2	3	0	0	2	4	0	0	0	4	1	1	0	0
4.12 Kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba	3	2	1	0	0	1	2	1	2	0	1	3	1	0	0	3	1	1	0	0
4.13 Pagrindinių metalų gamyba	1	2	0	0	0	1	2	0	0	0	1	2	0	0	0	2	0	1	0	0
4.14 Metalų gaminių, išskyrus mašinas ir įrangą, gamyba	2	4	3	0	0	1	5	2	2	0	3	5	1	0	0	6	2	2	0	0
4.15 Mašinų ir įrangos gamyba	1	2	1	0	0	0	4	0	0	0	3	1	0	0	0	4	1	0	0	0
4.16 Įstaigos įrangos ir kompiuterių gamyba	2	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0
4.17 Elektros mašinų ir aparatūros gamyba	1	0	0	1	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.18 Radijo, televizijos ir ryšių įrangos bei aparatūros gamyba	2	3	0	0	0	0	1	3	1	0	3	2	0	0	0	5	0	0	0	0
4.19 Medicinos, tikslųjų ir optinių prietaisų gamyba	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
4.20 Variklinių transporto priemonių, priekabių ir puspriekabių gamyba	0	2	0	0	0	0	1	1	0	0	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0
4.21 Kitos transporto įrangos gamyba	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.22 Baldų gamyba; kita, niekur kitur nepriskirta, gamyba	1	7	1	0	0	0	5	3	1	0	5	3	0	0	0	7	3	0	0	0
4.23 Metalų atliekų ir laužo perdirbimas	3	3	1	0	0	1	4	1	1	0	3	3	0	0	0	5	0	1	0	0
5. Elektros, dujų ir vandens tiekimas	6	4	4	2	0	1	8	5	2	0	6	6	2	0	0	12	0	1	1	0
6. Statyba	3	9	7	1	0	1	10	4	3	0	10	5	4	0	0	15	2	1	0	0
7. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių, motociklų remontas,	6	6	7	0	0	0	9	6	5	0	7	11	1	0	0	16	2	0	1	0
8. Viešbučiai ir restoranai	2	3	3	1	0	0	7	1	1	0	6	2	1	0	0	7	1	0	0	0
9. Transportas, sandėliavimas ir nuotoliniai ryšiai	1	6	4	1	0	0	4	4	4	0	5	4	3	1	0	9	1	1	1	0
10. Finansinis tarpininkavimas	2	4	3	0	0	0	5	2	2	0	4	3	1	0	0	6	2	0	0	0
11. Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	4	2	2	0	0	0	5	2	1	0	3	4	1	0	0	7	1	0	0	0
12. Viešasis valdymas ir gynimas; privalomasis socialinis draudimas	5	3	4	0	0	0	8	2	3	0	5	5	2	0	0	10	1	1	0	0
13. Švietimas	2	7	4	1	0	0	8	4	3	0	5	5	2	1	1	9	3	0	1	1
14. Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	3	7	4	0	0	0	8	4	3	0	4	5	2	1	1	8	3	0	1	1
15. Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	4	8	5	0	0	0	10	4	4	0	6	8	2	0	1	13	2	1	0	1
Viso:	83	136	81	8	0	12	153	85	59	0	137	124	31	3	3	239	37	15	6	3

d-didelis, v-vidutinis, m-mažas, n-nėra, nž-nėra žinoma

Priedas Nr. 7**Ekonominės veiklos sektorių įvertinimas, kurios patirs didžiausią direktyvos įgyvendinimo poveikį.
Inspektorių atsakymai**

Ekonominės veiklos rūšys	Klausimynų skaičius	Vidurkis
4.2 Tabako pramonė	0	0
4.9 Rafinuotų naftos produktų gamyba	1	2
4.12 Kitų nemetalo mineralinių produktų gamyba	6	2.17
2 Žuvininkystė	5	2.2
4.11 Guminių ir plastikinių gaminių gamyba	7	2.29
1. Žemės ūkis, medžioklė, miškininkystė	27	2.3
4.6 Medienos ir medienos gaminių gamyba, išskyrus baldus	23	2.3
4.5 Odos ir odos produktų pramonė	3	2.33
4.13 Pagrindinių metalų gamyba	3	2.33
3. Kasyba ir karjerų eksploatavimas	4	2.5
4.10 Chemikalų ir chemijos pramonės gaminių gamyba	2	2.5
4.23 Metalo atliekų ir laužo perdirbimas	7	2.57
6. Statyba	21	2.59
4.15 Mašinų ir įrangos gamyba	5	2.6
4.14 Metalų gaminių, išskyrus mašinas ir įrangą, gamyba	11	2.82
4.7 Medienos plaušo, popieriaus ir popieriaus gaminių gamyba	5	2.83
4.22 Baldų gamyba; kita, niekur kitur nepriskirta, gamyba	12	2.83
4.4 Drabužių siuvimas, kailių išdirbimas ir dažymas	16	2.94
15. Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla	18	3.19
9. Transportas, sandėliavimas ir nuotoliniai ryšiai	16	3.22
7. Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklių transporto priemonių, motociklų remontas, asmeninių ir buitinių daiktų taisymas	23	3.23
4.8 Leidyba, spausdinimas ir įrašytų laikmenų atgaminimas	9	3.25
13. Švietimas	17	3.31
11. Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla	9	3.33
4.1 Maisto ir gėrimų pramonė	16	3.35
12. Viešasis valdymas ir gynimas; privalomasis socialinis draudimas	15	3.42
4.3 Tekstilės gaminių pramonė	7	3.5
4.16 Įstaigos įrangos ir kompiuterių gamyba	2	3.5
4.20 Variklinių transporto priemonių, priekabų ir puspriekabių gamyba	2	3.5
14. Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	16	3.53
10. Finansinis tarpininkavimas	11	3.73
4.18 Radijo, televizijos ir ryšių įrangos bei aparatūros gamyba	5	3.75
5. Elektros, dujų ir vandens tiekimas	17	3.88
8. Viešbučiai ir restoranai	11	3.9
4.17 Elektros mašinų ir aparatūros gamyba	2	4
4.19 Medicinos, tiksliųjų ir optinių prietaisų gamyba	1	4
4.21 Kitos transporto įrangos gamyba	1	4

Vertinimas: 1-didelės problemos; 5-visai nėra problemų.

Priedas Nr. 8

Dabartinių ir galimų kaštų įvertinimas pagal Direktyvos 89/655/EEC nuostatas pagal respondentus

Ekonominės veiklos rūšys	Darbuotojų skaičius	Apyvarta LtL	Įvertinkite kaštus:		Ar galite įvertinti galimus kaštus Jūsų įmonei (einamosiomis kainomis) išvardintų veiklų dėl nuostatų pasikeitimo?			
			(a) bendro saugumo užtikrinimas darbo vietose	(b) saugaus darbo įrengimų naudojimo užtikrinimas	Rizikos įvertinimas	Darbuotojų informavimas ir apmokymas	Įrengimų perdarymas, rekonstravimas	Įrengimų pakeitimas naujais
1	944	61 690 000	56 000	63 000		10 000	30 000	40 000
1	800		450 000	900 000	2 000	4 000		2 500 000
3	195	11 000 000	15 000		5 000	10 000		
3	17	329 628				1 300	15 000	
4.1	95	7 600 000	50 000	120 000	3 000	5 000	500 000	3 000 000
4.1	1226	117 327 000	35 000	10 000	3 000	2 000	15 000	
4.1	516	34 000 000						
4.1	287	28 663 000	38 000	17 000		5 000	1 500 000	1 000 000
4.1	1026	340 051 380	1 037 268	11 000 000	500 000	210 000		
4.1	790	95 600 000	100 000	50 000	5 000	5 000	200 000	
4.1	529	40 889 000	128 000	290 365	200 000	50 000	300 000	800 000
4.1	1500	96 000 000	105 000	77 500	22 500	12 500	400 000	1 900 000
4.1	723	72 107 000						
4.1		12 870 000	500 000	200 000	100 000	150 000		10 000 000
4.1	1345	493 000 000	140 000	260 000	22 111	171 926	26 000	893 000
4.11	1120	44 000 000	376 000		11 000	17 500	60 000	3 250 000
4.11	208				10 000	55 000	320 000	1 600 000
4.12	850	112 000 000	180 000	320 000	62 000	16 000	280 000	200 000
4.14	252	8 234 550	70 012	33 403	50 000	14 000	110 000	600 000
4.14	194	5 074 000	8 500	2 000	8 000	8 000	1 500 000	5 000 000
4.14	1170	24 000 000	540 000	400 000	20 000		400 000	10 000 000
4.14	640	24 300						

		000						
4.15	1920	155 000 000		1 860 000				
4.17	1433	256 000 000						
4.18	2000	81 000 000	1 000 000		350 000			8 500 000
4.18	3475		2 367 300	912 000	24 000	1120 000	1 000 000	5 000 000
4.2	420		350 000	50 000	10 000	5 000	70 000	400 000
4.21	350	8 000 000			20 000	20 000	30 000	50 000
4.22	397	46 100 000	120 000	50 000	15 000	8 000	250 000	1 600 000
4.22	840	29 432 644	36 000	54 000	3 000	5 000	10 000	150 000
4.22	900	60 000 000			10 000	10 000	100 000	2 000 000
4.22	410	2 500 000	60 000	105 000	12 000	10 000	320 000	8 000 000
4.22	488							
4.22	456	14 000 000	25 000	55 000	7 500	5 000	65 000	375 000
4.3	55	1 219 000			100		15 000	5 000
4.3	3940	170 000 000	500 000	200 000	600 000	120 000	100 000 000	820 000 000
4.3	1828	76 000 000	138 000		20 000	55 000		
4.3	630	41 200 000						

Priedas Nr. 9

Klausimynas įmonėms dėl darbo vietų įrengimų perdarymo ir rekonstravimo

Šiais siaurais klausimais siekiama įvertinti ar dėl numatytų pasikeitimų Jūs tikitės:

1. perdaryti ar pakeisti darbo įrangą, kurią naudojate šiuo metu;
2. kokie bus to kaštai;
3. priimama, kad kiti kaštai, t.y. kurie susiję su vykdomu rizikos įvertinimu ir darbuotojų informavimu bei mokymu, gali būti įtraukti. Prašome išskirti juos iš savo atsakymų.

Įmonės pavadinimas ir adresas

Darbuotojų skaičius

Veiklos rūšis (pagal Nacionalinį klasifikatorių)

Nuosavybės rūšis - užsienio įmonės filialas arba dukterinė įmonė?

1. Kiek šiuo metu turite įrengimų, kurių kiekvieno pakeitimo kaštai yra 75 000 Lt?
2. Kiek jų yra 0-10 metų senumo
10-20 metų senumo
virš 20 metų senumo?
3. Kiek iš šių įrengimų Jūs dar tikitės pilnai panaudoti per ateinančius 5 metus?
0-10 metų senumo
10 -20 metų senumo
virš 20 metų senumo?

4. Kiek įrengimų, kurie yra jau virš 20 metų senumo, Jūs tikitės perdaryti, kad jie atitiktų Direktyvos reikalavimus?
5. Ar per paskutinius 5 metus Jums teko perdaryti įrengimus saugumo sumetimais?
Taip/ Ne
6. Ar žinote įrengimų perdarymo kaštus ir kada tiksliai jie buvo perdaryti?
Taip/Ne

Kiek įrengimų buvo perdaryta?
Kokie buvo vidutiniški kaštai?

7. Jei Jūs nežinote apie kokius nors įrengimų perdarymus per paskutinius 5 metus, ar Jūs manote, kad teks per ateinančius 5 metus perdaryti įrengimus, kad jie atitiktų Direktyvos reikalavimus?
Taip/ Ne
8. Jei atsakymas į 7 klausimą yra taip

Kiek įrengimų reiks perdaryti?
Kokie bus perdarymo kaštai?

9. Ar Jums teko per 5 paskutinius metus visai nenaudoti įrengimų vien tik dėl to, kad jie neatitiko nacionalinių saugumo reikalavimų?

Kiek įrengimų?
Kokie buvo įrengimų pakeitimo vidutiniai kaštai?

10. Ar Jūs tikitės kad per ateinančius 5 metus teks visai nebenaudoti įrengimų, nes jie neatitiks Direktyvos reikalavimų?

Kiek įrengimų?
Kokie bus įrengimų pakeitimo vidutiniai kaštai?

Priedas Nr. 10

Klausimynas įmonėms ir klausimynas Valstybinės darbo inspekcijos darbuotojams

Klausimynas įmonėms

Įvadas

Lietuvos vyriausybės integracijos komisijos ir Derybų dėl narystės ES delegacijos 1999 m. gruodžio 24 d. ir 2000 m. kovo 2 d. nutarimais numatyti teisinių normų įgyvendinimo pasekmių įvertinimo matmenys su tikslu įvertinti neigiamas ir teigiamas pasekmes, atsirandančias dėl ES teisinių normų perkėlimo į nacionalinę teisinę sistemą ir jų įgyvendinimo. Pasekmių įvertinimo proceso tikslas numatyti galimą teisinių normų poveikį visai ekonomikai bendrai bei atskiriems ūkio subjektams ar jų grupėms. Viena iš svarbiausių grupių, tiesiogiai patiriančių naujo teisinio reguliavimo nuostatų poveikį – verslo subjektai, įmonės, todėl į jų nuomonę turi būti atsižvelgta.

Pasekmių įvertinimo proceso rezultatai labai priklauso nuo to, kokią informaciją apie galimus kaštus ir susijusias problemas gali suteikti ūkio subjektai. Daugeliu atveju vienas iš efektyviausių būdų šiai informacijai surinkti yra realizuojamas atliekant apklausą, kaip iš šiuo atveju, todėl kviečiame Jus aktyviai bendradarbiauti.

Apibendrinant surinktą informaciją, duomenys atskirai apie Jūsų įmonę nebus pateikti. Jūs galėsite gauti šio tyrimo metu gautą informaciją apie galimas analizuojamo teisės akto įgyvendinimo pasekmes.

Teisinių normų įgyvendinimo pasekmių analizė yra palyginus naujas reiškinys Lietuvoje, tačiau šis procesas jau daugelį metų vyksta ES ir OECD šalyse narėse. Remiantis šių šalių patirtimi Lietuvoje pradedama kaupti teisės aktų įgyvendinimo analizės patirtis ir vienas iš pradinių žingsnių yra bandomieji tyrimai. Vieno iš šių tyrimų, atliekamo kartu su Socialinės Apsaugos ir Darbo Ministerija, Europos Komitetu bei Phare ekspertais, metu bus bandoma įvertinti vienos iš Direktyvų, numatančios darbo įrangos saugos reikalavimus, įgyvendinimo pasekmes. Tai 89/655/EEC Direktyva nustatanti minimalius saugos ir sveikatos reikalavimus naudojamai darbo įrangai.

Dabartinės teisinės normos reglamentuoja daugelį aspektų, susijusių su darbo įrangos saugos užtikrinimu. Tarp jų reikalavimai šios įrangos konstrukcijai, gamybai, sertifikavimui bei naudojimui, kurie įteisinti atskiruose teisės aktuose, skirtuose specifiniams įrengimų tipams bei skirtingiems pramonės sektoriams.

Pagrindiniai pokyčiai dėl naujų reikalavimų, numatytų ES Direktyvoje palyginus su dabar galiojančiomis teisinėmis normomis, reglamentuojančiomis darbo įrangos saugą bus:

- Direktyvos nuostatos bus skirtos tik darbo įrangos naudojimui. Tuo tarpu reikalavimai šios įrangos konstrukcijai, gamybai bei sertifikavimui bus numatomi atskiruose teisės aktuose, o būtent Mašinų Direktyvos nuostatomis;
- Direktyva reikalaus, kad įmonės atliktų rizikos įvertinimą visai naudojamai darbo įrangai;
- Direktyva numatys specifinius reikalavimus, susijusius su:
 - įrengimų valdymo mechanizmais, mašinų įjungimo ir išjungimo mechanizmais;
 - reikalavimais įrangos apsauginiams įtaisams, skirtiems apsaugoti nuo mechaninių bei kitų pavojų;
 - saugiu įrengimų naudojimu;
 - priešgaisrine ir kita apsauga dėl galimo sprogo.

Čia pateikiami tik patys bendriausi Direktyvos reikalavimai. Ši Direktyva yra perkelta į nacionalinę teisinę sistemą LR Socialinės Apsaugos ir Darbo Ministrės 1999 gruodžio 22d. įsakymu Nr. 102 (žiūr. 2 priedą). Šios Direktyvos nuostatos pilnai įsigalios nuo 2005 metų.

Prašome Jūsų atsakyti į žemiau pateiktus klausimus remiantis turima patirtimi atitinkamoje ekonominės veiklos srityje. Jei Jūs manote, kad Jūsų įmonėje yra asmuo, kuris yra tiesiogiai įgaliotas rūpintis darbo įrangos sauga ar yra labiau kompetentingas atsakyti į šiuos klausimus, prašytumėme Jūsų įgalioti šį asmenį užpildyti klausimyną.

Iš anksto dėkojame už bendradarbiavimą.

Tyrimas atliktas bendradarbiaujant šioms institucijoms:

Europos komitetui prie LRV, Gedimino pr 56, 2685 Vilnius,

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo sąlygų skyriui, A.Vivulskio 11, 2693 Vilnius,

Valstybinei darbo inspekcijai, Algirdo 19, 2693 Vilnius.

Klausimai įmonėms

1 klausimas. Duomenys apie įmonę

- Ekonominės veiklos sritys (žiūr. 1 priedą. Ekonominės veiklos klasifikacija) _____
- Darbuotojų skaičius _____
- Apyvarta (ar kitas gamybos mastą apibūdinantis rodiklis) _____
- Veiklos rūšis:
 - Gamyba
 - Paslaugos
 - Didmeninė prekyba
 - Mažmeninė prekyba
 - Importas / eksportas
- Dukterinių, nuosavybės ryšiais susijusių įmonių veiklos sritys (šalia pagrindinės veiklos)

2 klausimas. Informacija apie respondentą:

Vardas, pavardė _____

Pareigos _____

Ar Jūs tiesiogiai atsakingas už darbo įrenginių saugą _____

Patirtis (ne mažiau 10 metų, jei tokia yra) vienoje iš ekonominės veiklos sričių (nurodykite pagal 1 priede pateiktą ekonominių veiklų klasifikatorių) _____

3 klausimas. Ar Jūs susipažinęs su dabartinėmis teisinėmis normomis / taisyklėmis, kurios reglamentuoja naudojamų darbo įrenginių saugą?

Taip

Ne

4 klausimas. Ar Jūs susipažinęs su analizuojamos Direktyvos, kuri pilnai įsigalios 2005 metais nuostatomis?

Taip

Ne

5 klausimas. Ar Jūsų įmonėje yra asmuo, kuris būtų tiesiogiai atsakingas už teisinių normų / taisyklių pasikeitimo įvertinimą / analizę / stebėjimą/ sekimą?

Taip

Ne

6 klausimas. Lentelėje pateikti aspektai, kurie, remiantis ES šalių narių patirtimi, kėlė didžiausių rūpesčių bei problemų laikantis darbo įrangos saugą užtikrinančių reikalavimų. Identifikuokite problemų (jei tokių yra) apimtį Jūsų įmonėje, esamų (dabar galiojančių) teisės normų atžvilgiu.

	Didelės	Vidutinės	Mažos	Nėra problemų	Nežinau
1. Rizikos įvertinimas					
2. Informacijos suteikimas ir personalo apmokymas					
3. Įrengimų perdarymas, rekonstravimas					
4. Įrengimų pakeitimas naujais					
5. Kiti sunkumai, kylantys laikantis esamų reikalavimų darbo vietos įrangai (nurodykite)					

--	--	--	--	--	--

7 klausimas. Ar Jūsų įmonė įvertina / numato kaštus, susijusius su dabartinių reikalavimų darbo įrangos saugai užtikrinimu?

a) apie darbo įrangos saugą bendrai	Taip	Ne
b) apie darbo įrangos naudojimo saugumą	Taip	Ne

8 klausimas. Ar galite įvertinti šiuos 7 (a) ir 7(b) klausimuose nurodytus kaštus vertine išraiška (Lt per metus), remiantis informacija, kuria Jūs disponuojate.

9 klausimas. Kaip nurodyta įvadinėje dalyje ES Direktyvos nuostatų įsigaliojimas pakeis esamus reikalavimus keletu aspektų (detalūs Direktyvos reikalavimai pateikti 2 priede). Nurodykite, ar atsiras ir kokio masto problemos / sunkumai dėl šių pokyčių teisinėse normose įgyvendinimo?

	Didelės	Vidutinės	Mažos	Nebus problemų	Nežinau
1. Rizikos įvertinimas					
2. Personalo informavimas ir apmokymas					
3. Įrengimų perdarymas, rekonstravimas					
4. Įrengimų pakeitimas naujais					
5. Su kita veikla susiję sunkumai, kylantys dėl Direktyvos nuostatų įsigaliojimo (nurodykite)					

10 klausimas. Įmonės turės skirti papildomai lėšų, kad išspręstų atsirandančias problemas. Identifikuokite metinius vidutinius kaštus esamomis kainomis (Lt), kuriuos, jūsų nuomone, patirs Jūsų įmonė:

- a) Rizikos įvertinimas _____
- b) Papildomas darbuotojų apmokymas (kaštai tenkantys vidutiniškai vienam darbuotojui) _____
- c) Įrangos modifikavimas, perdarymas, rekonstravimas _____
- d) Kita veikla (nurodykite) _____

11 klausimas. Ar Jūsų nuomone šie kaštai yra reikšmingi, dideli Jūsų įmonės atžvilgiu?

	Dideli	Vidutiniški	Maži	Nereikšmingi	Nežinau
1. Rizikos įvertinimas					
2. Personalo informavimas ir apmokymas					
3. Įrengimų perdarymas, rekonstravimas					
4. Įrengimų pakeitimas naujais					
5. Su kita veikla susiję sunkumai, kylantys dėl Direktyvos nuostatų įsigaliojimo (nurodykite)					

Klausimynas inspektoriams

Darbo įrangos saugus eksploatavimas

Įvadas

Dabartinės Lietuvos teisės normos reglamentuoja daugelį aspektų, susijusių su darbo įrangos saugos užtikrinimu. Tarp jų reikalavimai šios įrangos konstrukcijai, gamybai, sertifikavimui bei naudojimui, kurie įteisinti atskiruose teisės aktuose, skirtuose specifiniams įrengimų tipams bei skirtingiems pramonės sektoriams.

Palapsniui bus diegiami nauji reikalavimai, kurie atsiras derinant Lietuvos ir ES teisinės normas. ES Direktyvos 89/655/EEC dėl minimalių saugos ir sveikatos reikalavimų naudojamai darbo įrangai nuostatos bus taikomos visiems darbo įrangos tipams bei apims visus šalies ūkio sektorius. Ši Direktyva jau yra perkelta į nacionalinę teisinę sistemą LR Socialinės apsaugos ir darbo ministrės 1999 gruodžio 22d. įsakymu Nr. 102. Šios Direktyvos nuostatos pilnai įsigalios nuo 2005 metų.

Socialinė apsaugos ir darbo ministerijos darbo sąlygų skyrius kartu su Europos komitetu ir PHARE ekspertais atlieka šios Direktyvos įgyvendinimo pasekmių įvertinimą. Šiuo klausimynu norėtumėme išsiaiškinti Jūsų nuomonę, paremtą Jūsų praktine darbo patirtimi Valstybinėje darbo inspekcijoje. Jūsų turima informacija yra vienas pagrindinių šaltinių įvertinant Direktyvos poveikį visai Lietuvos pramonei. Dėl to yra labai svarbu, kad Jūs atsakytumėte į šiuos klausimus kaip galima greičiau ir tiksliau. Iš anksto dėkojame už atsakymus.

Tyrimas atliktas bendradarbiaujant šioms institucijoms:

Europos komitetui prie LRV, Gedimino pr 56, 2685 Vilnius,

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Darbo sąlygų skyriui, A. Vivulskio 11, 2693 Vilnius,

Valstybinei darbo inspekcijai, Algirdo 19, 2693 Vilnius.

Klausimynas

Keletas klausimų apie Jus:

Jūsų vardas, pavardė: _____

Pareigos, veiklos sritis: _____

Darbovietės adresas: _____

Telefonas / faksas / el.paštas: _____

Prašome užpildyti lentelę.

1 klausimas Pažymėkite lentelėje, pateiktoje po 2 klausimu, pramonės sektorių / sektorius, su kurio įmonėmis dirbate pastaruosius 5 metus .

2 klausimas Įvertinkite ekonominės veiklos sektorius, kuriuose, remiantis Jūsų patirtimi ir nuomone, yra didžiausių problemų / sunkumų laikantis (užtikrinant atitiktį) esamų teisinių normų bei taisyklių, reglamentuojančių darbo įrangos saugą, atžvilgiu.

Problemos / sunkumai gali būti tokie, pavyzdžiui, daug pažeidimų įmonėse, kurios priklauso konkrečiai ekonominei veiklai, sena įranga, įmonių vadovai bei kiti atsakingi asmenys nėra susipažinę su esamais teisiniais reikalavimais ir pan. (Vienetu pažymėkite tą / tas ekonominę veiklą / veiklas, kur yra didžiausios problemos, dvejetu pažymėkite tą / tas veiklos rūšį / rūšis, kuriose problemos yra jau ne tokios rimtos ir atitinkamai iki 5, kur 5 reiškia, kad šioje įmonių veiklos srityje nėra problemų ar jos labai mažos ir nereikšmingos).

1 lentelė

Ekonominės veiklos	1 klausimas (pažymėkite)	2 klausimas (įvertinkite balais (nuo 1 iki 5 skalėje) sektorius, kuriuose dirbate ar apie kuriuos turite pagrįstų žinių, kuriuose Jūsų manymu yra didžiausių problemų dėl darbo įrangos saugos užtikrinimo
1.	Žemės ūkis, medžioklė ir miškininkystė	
2.	Žuvininkystė	
3.	Kasybos pramonė ir karjerų eksploatavimas	
4.	Apdirbamoji pramonė:	
4.1	Maisto produktų ir gėrimų pramonė	
4.2	Tabako produktų pramonė	
4.3	Tekstilės pramonė	
4.4	Drabužių siuvimas, kailių išdirbimas ir dažymas	
4.5	Odos ir odos dirbinių pramonė	

4.6	Medienos ir medinių dirbinių pramonė, išskyrus baldus		
4.7	Celiuliozės, popieriaus ir popierinių dirbinių pramonė		
4.8	Leidyba, spausdinimas ir spaudinių dauginimas		
4.9	Naftos perdirbimo produktų pramonė		
4.10	Cheminių medžiagų ir produktų pramonė		
4.11	Guminių ir plastmasinių dirbinių pramonė		
4.12	Kitų nemetalinių mineralinių dirbinių pramonė		
4.13	Gatavų metalo dirbinių, išskyrus mašinas ir įrengimus, pramonė		
4.14	Mašinų ir įrengimų pramonė		
4.15	Raštinės mašinų ir kompiuterių pramonė		
4.16	Elektros įrengimų ir prietaisų pramonė		
4.17	Radio, televizijos ir ryšių įrengimų bei aparatūros pramonė		
4.18	Mediciniųjų, tiksliųjų ir optinių įrankių pramonė		
4.19	Automobili, priekabų ir puspriekabių pramonė		
4.20	Kitų transporto priemonių pramonė		
4.21	Baldų pramonė ir niekur kitur nepriskirta pramonė		
4.22	Antrinis metalo atliekų ir laužo perdirbimas		
5.	Elektros, dujų ir vandens tiekimas		
6.	Statyba		
7.	Didmeninė ir mažmeninė prekyba; automobilių, motociklų remontas, asmeninių ir buitinių daiktų taisymas		
8.	Viešbučiai ir restoranai		
9.	Transportas, sandėliavimas ir ryšiai		
10.	Finansinis tarpininkavimas		
11.	Nekilnojamasis turtas, nuoma ir kita verslo veikla		
12.	Valstybės valdymas ir gynimas, privalomasis socialinis draudimas		
13.	Švietimas		
14.	Sveikata ir socialinis darbas		
15.	Kita komunalinė, socialinė ir asmeninė aptarnavimo veikla		

Prašome užpildyti 2 lentelę.

3 klausimas Lentelėje pateikti aspektai, kurie, remiantis ES šalių narių patirtimi, kėlė didžiausių rūpesčių bei problemų laikantis darbo įrangos saugą užtikrinančių reikalavimų. Nurodykite problemų apimtį tose pramonės šakose ar ekonominėse veiklose, kur turite patirtį, esamų (dabar galiojančių) teisės normų atžvilgiu.

2 lentelė

	Didelės problemos	Vidutinės problemos	Mažos problemos	Nėra problemų	Nežinau
1. Rizikos įvertinimas					
2. Darbuotojų informavimas ir apmokymas					

3. Įrengimų perdarymas, rekonstravimas					
4. Įrengimų pakeitimas naujais					
5. Kiti sunkumai, kylantys laikantis esamų reikalavimų darbo vietos įrangai (nurodykite)					

Prašome užpildyti 3 lentelę.

4 klausimas Nauji reikalavimai, atsižvelgiant į Direktyvos 89/655/EEC nuostatas, numato, kad įmonės pačios turės atlikti rizikos įvertinimą visai įmonėje naudojamai darbo įrangai. Šie reikalavimai yra išvardinti “Darbo įrenginių naudojimo bendruosiuose nuostatuose”, 1 priede.

Pildant 2 lentelę, reikia atsižvelgti į tai, kad šios Direktyvos nuostatų pilnam įgyvendinimui yra numatytas pereinamasis laikotarpis iki 2005 metų ir dalis įrangos turės būti pakeista dėl visiško nusidėvėjimo per tą laikotarpį bendra tvarka. Tokios įrangos pakeitimas nėra traktuojamas kaip Direktyvos įgyvendinimo pasekmė.

Kurios iš žemiau nurodytų veiklų, Jūsų manymu, kels problemų, įgyvendinant Direktyvos reikalavimus?

3 lentelė

	Didelės problemos	Vidutinės problemos	Mažai problemų	Nebus problemų	Nežinau
1. Rizikos įvertinimas					
2. Personalo informavimas ir apmokymas					
3. Įrengimų perdarymas, rekonstravimas					
4. Įrengimų pakeitimas naujais					
5. Kiti sunkumai, kylantys dėl Direktyvos nuostatų įsigaliojimo (nurodykite)					

Prašome užpildyti 4 lentelę.

5 klausimas Įmonės turės skirti papildomai lėšų, kad išspręstų atsirandančias problemas. Nurodykite apytiksliai vidutinius metinius kaštus esamomis kainomis litais, kuriuos, Jūsų nuomone, patirs tipinė įmonė (nurodykite darbuotojų skaičių joje) toje veiklos srityje / srityse, su kuria / kuriomis Jūs dirbate ir turite patirties (įvardinkite šią veiklos sritį / sritis):

4 lentelė

a) Ekonominė veiklos pavadinimas			
b) Darbuotojų skaičius			

c) Rizikos įvertinimas	Lt	Lt	Lt
d) Papildomas darbuotojų apmokymas (kaštai tenkantys vidutiniškai vienam darbuotojui)	Lt	Lt	Lt
e) Įrangos modifikavimas, perdarymas, rekonstravimas	Lt	Lt	Lt
f) Kita veikla (nurodykite)	Lt	Lt	Lt

Prašome užpildyti 5 lentelę.

6 klausimas Įvertinkite, kiek svarbios / reikšmingos, Jūsų nuomone, bus 5 klausime įvardintos išlaidos vertine išraiška tos pramonės šakos (šakų) / ekonominės veiklos (veiklų) mastu, su kuria / kuriomis Jūs dirbate?

Žymėdami kryžiuoku ar varnele nurodykite ir ekonominę veiklą, skaičių, pagal 1 lentelėje pateiktą klasifikaciją (pavyzdžiui, +4,3, reiškia tekstilės pramonėje, +6, reiškia statybų sektoriuje ir pan)

5 lentelė

	Labai	Vidutiniškai	Nelabai	Nereikšmingos	Nežinau
1. Rizikos įvertinimas					
2. Personalo informavimas ir apmokymas					
3. Įrengimų perdarymas, rekonstravimas					
4. Įrengimų pakeitimas naujais					
5. Kiti sunkumai, kylantys dėl Direktyvos nuostatų įsigaliojimo (nurodykite)					

Pažymėkite teisingą atsakymą

7 klausimas Ar mažoms ir vidutinėms įmonėms, kuriose dirba ne daugiau 50 žmonių, bus sudėtingiau atlikti 6 klausime išvardintą veiklą (rizikos įvertinimą, personalo informavimą ir apmokymą, įrengimų perdarymą ir rekonstravimą, įrengimų pakeitimą naujais ir kita) nei didelėms įmonėms?

- Sunkiau
 Vienodai, taip pat kaip ir didelėms
 Lengviau
 Nežinau